

PAMIĘTNIK ¹³³

WYSTAWY PRZEMYSŁOWEJ

W
POZNANIU

z roku
= 1908 =

Wydany
staraniem
Artura Gustowskiego
wydawcy „KUPCA”

„Camera”

B. ŚNIEGOCKI

**Pierwszy specjalny skład
■■■■ fotograficzny. ■■■■**

Fabryka przezroczy

POZNAŃ, ul. Rycerska Nr. 37

poleca swój bogato zaopatrzony skład w

==== **przezrocza** ====

(obrazki świetlane do projekcji)
własnego wyrobu.

Również podejmuje się wykonywania przezroczy
na zamówienia.

Przezrocza ugrupowane w serye, a do każdej
seryi dostarcza się na żądanie starannie opracowany
odczyt.

Serye te wypożyczają się także podług cen w osobnym
cenniku. wymienionych.

Ułatwia to bardzo urządzenie odczytów ilustrowanych
obrazkami niksącymi, a nic tak nie sprzyja powodzeniu
odczytu, jak obrazy niksące, a prelegent, posługujący
się latarnią może być pewien, że sala na jego odczycie
będzie zawsze przepelniona.

Latarnie projekcyjne

wraz z światłem i ekranem wypożyczają się także za
pewnym wynagrodzeniem.

Gramofony i fonografy

najnowszej konstrukcyi.

Wszelkie reparacje wykonuje się szybko i starannie.

Cenniki darmo i franko.

W

Z

PAMIĘTNIK

WYSTAWY PRZEMYSŁOWEJ

W POZNANIU

1908

WYDANIE PIERWSZE

POZNAŃ

NAKLADEM ARTURA GUSTOWSKIEGO

WYDAWCY „KUPCA“

Z Drukarni Teodora Bobowskiego

1908

A-19522

Hurtownie! — Telefon 238 — Detalicznie!

Najtańsze źródło zakupu
dla
budowniczych, malarzy, stolarzy,
blachnierzy, rzeźników itd

Specjalność:

FARBY i LAKIERY
krajowe i angielskie.

Oliwy do wszelkich maszyn.
Tłuszcze do maszyn. Carbolineum
Specjalnemi ofertami służę odwrotnie.

Centralna Drogeria

J. CZEPCZYŃSKI

Poznań, Stary Rynek nr. 8.

Magazyny hurtowne
ul. Południowa 3.

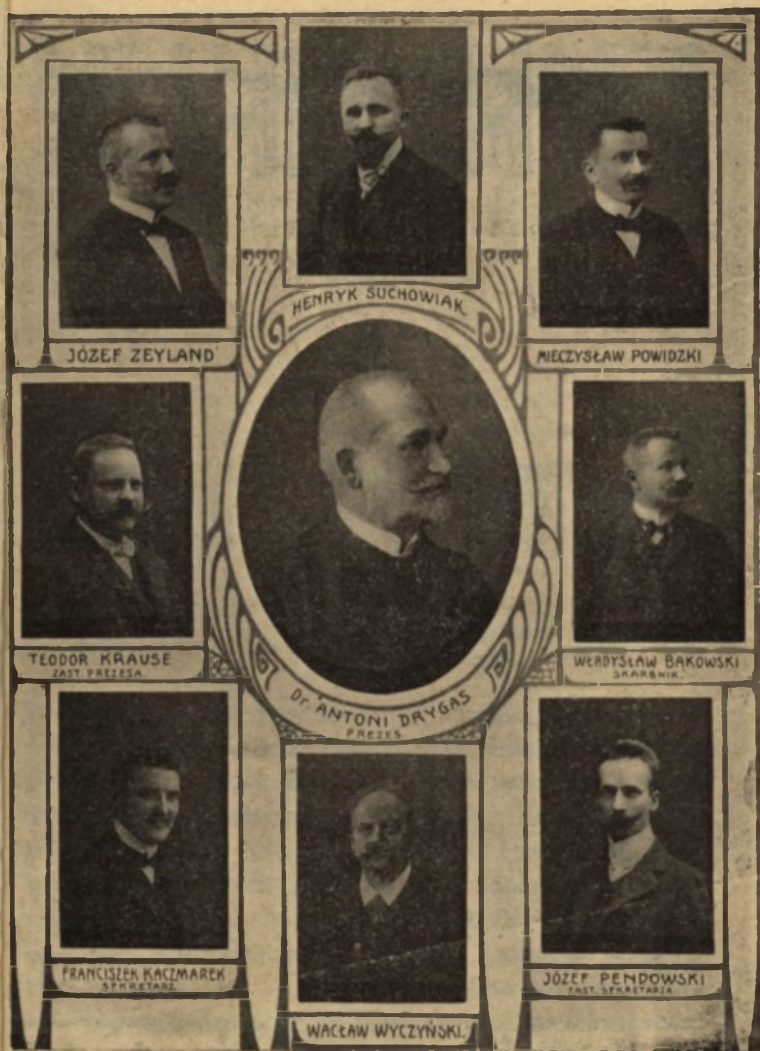

1000173300

BIBLIOTEKA
UMCS
LIBRIN

Kult 2
Technika 2

Kr. 1160/56/4004

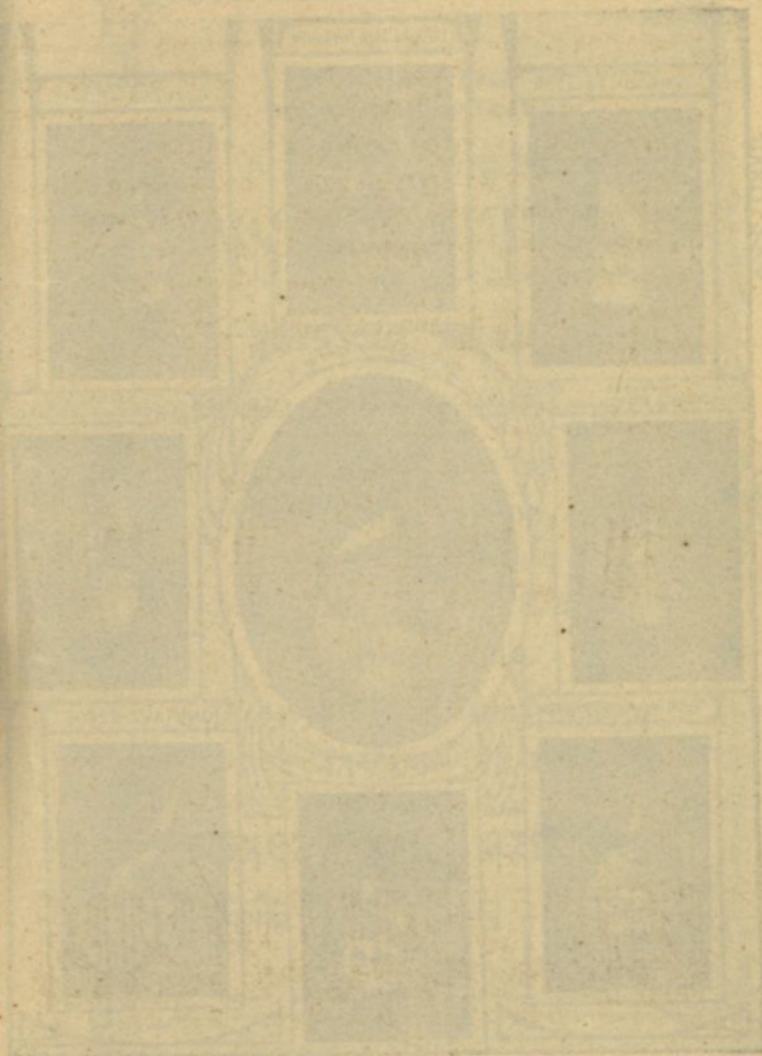

*Komitet ściślejszy wystawy Przemysłowej
w Poznaniu 1908.*

100-172-037

100-172-037

100-172-037

Vertical text on the right edge, possibly a page number or reference code, appearing as faint horizontal lines.

66567

RZUT OGÓLNY NA WYSTAWĘ.

*Wystawy są węzłem ścieśniającym
w-półność interesów.*

Nie ten kraj powinien być uważany za potężny i bogaty, który posiada silne warownie, moc armat i niebotyczne stosy złota, lecz ten jeno, gdzie niwa umysłowa i społeczno-ekonomiczna, ani na chwilę niepozostawiona odłogiem, wytrwale i mozolnie uprawianą bywa przez pracowników zdolnych i skrzętnych. Tylko na tej drodze dochodzi dane społeczeństwo do dobrobytu, będącego jedynym podścieliskiem oświaty, — tego prawdziwego szczęścia każdego społeczeństwa, a tem bardziej społeczeństwa, pozbawionego bytu politycznego.

Niewolno nam atoli uważać Mamona za jedyne, czei godne bożyszcze; nie przystoi nam stać się

trzędą, [która złotem żyje; nie powinny wszystkie nasze sprawy być wyłącznie skierowane ku jednemu celowi: — ku zdobyciu za jakąbądź cenę złota, tej różeczki czarodziejskiej, tej potęgi magicznej, tego słońca życiodajnego naszej epoki.

Czyniąc przegląd okazów naszej pracy i wytwórczości rodzimej, przekonaaliśmy się, że nasi przemysłowcy w ciągu ostatnich lat pięćdziesięciu nie założyli rąk, lecz krok po kroku, wśród trudnych warunków bytu i pracy, postępowali naprzód, wprowadzając wolność, lecz za to z wytrwałością godną wysokiego uznania.

Przemysłowcy nasi, kierując się trzeźwym zmysłem organizacyjnym, zużytkowali w celach szlachetnych owoce wiedzy, techniki i sztuki, i złożyli publicznie trofea swoich usilnych dążeń i trwałych usiłowań.

Pojęli oni dobrze, że nieprędzej możemy stanąć do konkurencji z obcymi, dopóki nie wytworzymy naszego własnego przemysłu polskiego. To też z zadowoleniem spoglądamy dzisiaj na okazy pracy i twórczości polskiej i mamy nadzieję, że z biegiem czasu miejsce obcych zastąpią produkty własne.

Czynnik i zjawisko, razem wzięte, stanowią dwa momenty postępu, będącego godłem życia. Czynnikiem tym — to członkowie komitetu wystawowego, zjawiskiem — wystawa sama.

Ponieważ według planu ukartowanego wzięli udział w wystawie tylko przemysłowcy Poznania i okręgu poznańsko-południowego, przeto już z góry przewidzieć było można, iż będzie to wystawa skromna, lecz składająca się li z okazów, godnych wystawienia na widok publiczny.

I w istocie wystawione zostały, z małym tylko wyjątkiem, przedmioty przedniej jakości, świadczące o rzutkim i wykształconym umyśle eksponentów.

Prawie każda dziedzina przemysłu jest tu reprezentowana godnie i zaszczytnie.

Już na wstępie do ogrodu zmusza widza do zatrzymania się oryginalnego pomysłu wodotrysk udekorowany artystycznie kwiatami.

Wśród rzeźb, odbijających się białością od tła zieleni drzew, wchodzi się do sali głównej, a stamtąd do dwóch kolumnad i pawilonu prac kobiecych. Nawet pod gęłem niebem wystawiano przedmioty które w wysokim stopniu przykuwają uwagę widza

Liczba wystawców dochodzi blisko półtóry setki — i to wystawców, którzy chlubę i zaszczyt przynoszą naszemu przemysłowi.

Tu też wyłoniły się po raz pierwszy z ukrycia, — niby skromne, lecz o miłym, subtelnym zapachu pierwiosnki i fiołki z pośród trawy, — nazwiska nieznanych dotąd przemysłowców, którzy dla braku środków materialnych, a te.n samem rozgłosu, nieodzownie koniecznego dla korzystnego rozwoju danej twórczości, — nie byli dotąd tak popierani, jak na to zasługują przedmioty wystawowe, odrobione przez nich gustownie i zarazem trwale.

POZNAŃ

Pod względem ekonomicznym, politycznym i umysłowym stanowi Poznań punkt środkowy obwodu rejencyjnego tego samego nazwiska. Pierwsze osady, tworzące zawiązek dzisiejszego miasta, rozwój swój zawdzięczały tej okoliczności, iż dogodne przejście przez Wartę ułatwiało drogę handlowi, kroczącemu z zachodu na wschód. I dziś ześrodkowya się w Poznaniu handel całego księstwa, którego mieszkańcy trudnią się przeważnie uprawą gleby i hodowlą bydła.

Ongi rezydencya książąt polskich (840–999) i królów (999–1296), stał się też Poznań, i to już od r. 968, siedzibą biskupa katolickiego, a tem samem głównem siedliskiem nowej wiary chrześcijańskiej.

Podczas swej tysiącletniej egzystencji, przechodziło miasto nasze rozmaite koleje: to znajdowało się w stanie kwitnącym, to znów chyliło się ku upadkowi. Wszelako przetrwało szczęśliwie wszystkie ciosy pod postacią najazdów nieprzyjacielskich i dziś jest miastem kwitnącem, liczącem blisko 150 tysięcy mieszkańców.

Na każdym kroku napotyka tu ciekawy turysta osobliwości, zdolne przykuć jego uwagę.

Z zabytków starożytnych zasługują przede wszystkim na baczne zwiedzenie następujące:

Ratusz, zbudowany w stylu odrodzenia przez architekta Giovanne Battista di Quadro w r. 1552, przedewszystkiem wart obejrzenia, gdyż w nim na każdym kroku napotykamy ślady naszej ongi niezależności, pod postacią alfresków, malowideł i sztukaterji z dziejów Polski i jej monarchów.

Przed ratuszem znajduje się **preglerz**, zbudowany w r. 1543, oraz **studnia** z r. 1767, zdobna w statuę, przedstawiającą porwanie Prozerpiny. Natomiast w południowej stronie Starego Rynku mieści się **statua św. Jana Nepomucena**, wystawiona w 1724 r.

Do gmachów starożytnych zaliczyć również należy **zamek ks'ążęcy**, zbudowany w wieku XIII przez księcia wielkopolskiego Przemysława. Dziś mieści się w nim archiwum państwowe.

Z kościołów poznańskich jest przedewszystkiem wartą zwiedzenia **katedra**, założona przez Miecysława I. Świątynię niszczyły kilkakrotnie pożary; obecny jej wygląd, pozbawiony cech starożytności, pochodzi z r. 1772. Ołtarze, ambona i organy nie mają w sobie nic ciekawego pod względem archi-

tektonicznym, ale za to zdobną jest ona w liczne piękne grobowce i kaplice. Z tych najbardziej godną zwiedzenia jest **kaplica królewska**, zbudowana w latach 1836—1840 kosztem szlachty polskiej i ozdobiona dwoma posągami Mieczysława I i Bolesława Chrobrego podług modeli Raucha, oraz malowidłami Suchodolskiego i Brodowskiego.

Przed katedrą wznosi się **pomnik Jana Kochanowskiego**, postawiony w r. 1884.

Z nowszych budynków wyróżnić nam przede-
wszystkiem należy następujące:

Pałac Działyńskich, dawniejsza siedziba Gu-
towskich, a obecnie hr. Zamoyskiego z Zakopanego,
odznacza się piękną fasadą w stylu barokowym, po-
krytą pięknymi płaskorzeźbami. Naprzeciw pałacu
mieści się **odwaz** wojskowy o interesującym fron-
tonie doryckim, wystawiony kosztem Kazimierza
Raczyńskiego.

Biblioteka Raczyńskich, gmach wspaniały, ozdo-
biony 24 żelaznymi kolumnami korynckimi i zbu-
dowany w r. 1829 kosztem hr. Edwarda Raczyń-
skiego. Bibliotekę tę, mieszczącą w sobie około 50
tysięcy tomów dzieł i rękopisów, wspaniałomyślny
fundator podarował miastu.

Bazar, obszerny gmach, założony w r. 1840 przez ś. p. Karola Marcinkowskiego, celem podźwignięcia handlu i przemysłu polskiego. Znajduje się w nim kilkanaście magazynów, hotel, oraz dwie sale, służące do odbywania wieców i zebrań.

Dom Przemysłowy, zbudowany w r. 1903 z po-
ręki Tow. Przemysłowego, stanowi punkt zborny
życia towarzyskiego w Poznaniu.

Muzeum Imienia Mleżyńskich przy ul. Wiktoryi,
własność Tow. Przyjaciół Nauk, mieszczące w sobie
bogata bibliotekę, gabinet sztuchów, zbiór monet, ga-
binet przyrodniczy i starożytności, oraz galerię obrazów,
pochodzących z ręki mistrzów weku XV i XVI.

Z pomników polskich nie należy w końcu po-
minąć **pomnika Adama Mickiewicza**, postawionego
w r. 1859 obok kościoła św. Marcina. U stóp we-
szcza umieszczono dwie artystyczne postacie alego-
ryczne: jedna z nich przedstawia młodzieńca, tulą-
cego do piersi skarby ojczyste, druga natomiast
dziewicę, składającą w dani kwiaty z niw ojczystych.

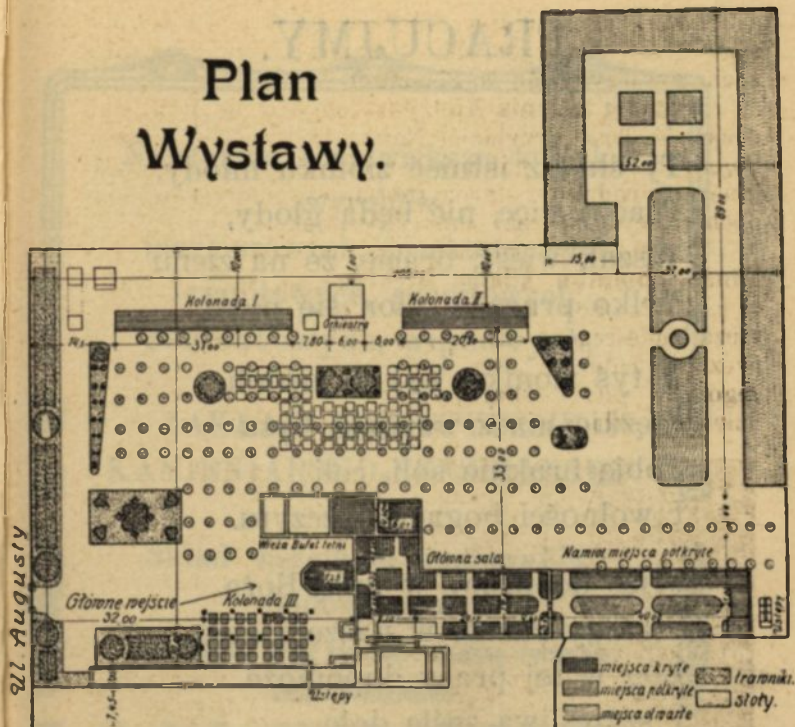

Krom powyższego, należy też zwrócić uwagę i na drugi
pomnik polski. Jest nim niedawno postawiony przy Alei
Wilhelmowskiej, wprost ulicy Podgórznej, pomnik Hygei,
której postać jest wiernym podobieństwem nadobnej małżonki
fundatora pomnika, hr. Edwarda Raczyńskiego.

Plan Wystawy.

Plan wystawy umieszczamy li w tym celu iżby tym, co zwiedzili wystawę, służyć mógł za miłe wspomnienie; natomiast zaś ciekawość tych, co nie mieli sposobności jej zwiedzenia, zaspokoimy w drugim wydaniu „Pamiętnika“, w którym umieścimy kilka nader ciekawych widoków z wystawy.

PRACUJMY.

Ty chcesz istnieć ziomku młody,
Pracuj więc, nie będą głody,
Wszak wiesz, bracie, że na ziemi
Tylko praca w plon się pleni.

A tyś ziomku jest w niedoli,
Ciężkie masz warunki bytu
Tobie braknie soli, roli
I wolności bogactw szczytu.

Więc do pracy w imię Boże,
Stańmy razem w naszym kole,
Bóg w tej pracy dopomoże
I szczęśliwą ześle dolę.

Bez pracy niema kołaczy.

Cudze chwalicie — swego nie znacie,
Sami nie wiecie — co posiadacie.

W. Pol.

Najstarsza i największa fabryka
wytrobów

marmurowych, piaskowcowych,
granitowych, syenitowych,
cementowych, gipsowych,
oraz

ZAKŁAD ARTYSTYCZNY
KAMIENIARSKO-RZEŹBIARSKI

Skład wszelkich materiałów
budowlanych.

Kosztorysy oraz rysunki według życzenia
bezinteresownie.

S. MICHAŁSKI I SP.

dawniej A. KRZYŻANOWSKI

właściciel: **Czesław Kuszczelan**

POZNAŃ

Główny skład i kantor:
przy ulicy Wilbelmowskiej
Nr. 19.

Fabryka:
przy Tamie Garb. 25/28
i w Kobylepolu.

TELEFON 504.

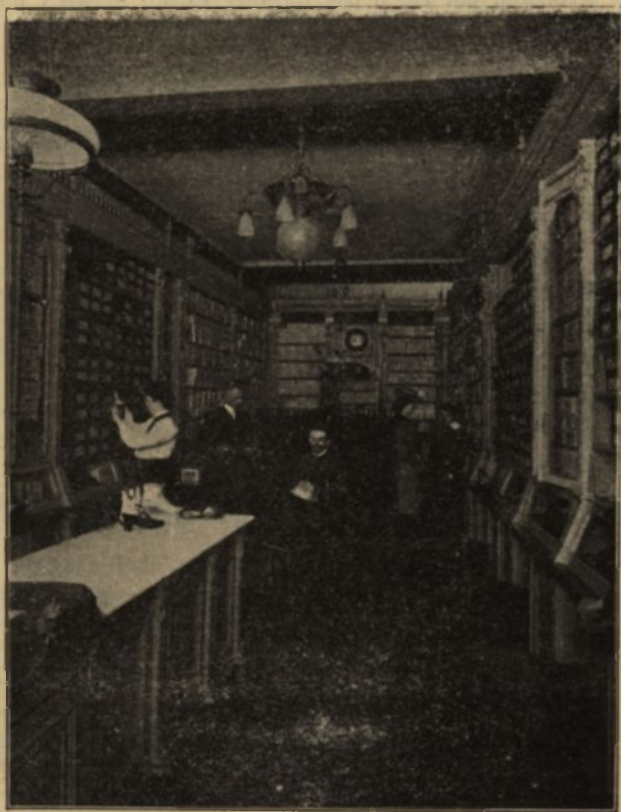

M. Zabłocki,

pracownia obuwia, założona przez obecnego właściciela firmy w roku 1878. Rozmiary pracowni były początkowo bardzo szczupłe, zajmowały rżem może 15 kwadratowych metrów, a sam założyciel był jedynym jej pracownikiem.

Rychło jednak okazała się potrzeba rozszerzenia pracowni i przyjęcia pomocników. Jeden z nich pozostał w firmie do dziś dnia, pracuje już zatem od lat 29.

Dziś mieści się skład w domu własnym przy ulicy Berlińskiej 16. (Patrz rycinę 1). Na parterze w domu frontowym znajduje się okazały wytwornie urządzony skład gotowego obuwia w niezwykle urozmaiconym wyborze. Na półkach sterczą za szkłem buciki czarne, od praktycznych, skromnych począwszy, aż do najwytworniejszych balowych, buciki kolorowe w najrozmaitszych odcieniach, a wszystko to uderza dobrą robotą i eleganckim wyglądem. Po za składem mieszczą się kantory i ekspedycja, a w domu ogrodowym obszerne, widne

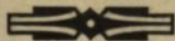
pracownie zajmują parter i I piętro. Pracownia wyposażona w pomocnicze maszyny najnowszych systemów mające na celu bądź to ułatwienie uciążliwszej pracy, bądź oszczędniejszy wykrój materiału. Przez lat trzydzieści wrosła firma mając z początku jednego pracownika, a dziś zatrudnia zakład przeszło 40 osób obojga płci. Cały ten prosty i pewny rozwój, nie oparty na żadnych spekulatywnych interesach, a tylko na wytrwałej i rzetelnej pracy, jest dowodem i przykładem, czego w naszym społeczeństwie dokonać można, o ile nie zabraknie silnej woli i energii, mierzonej nie miarą jej zapalnego wybuchu, jak się u nas niestety często dzieje i niegwałtownością, ale jego wytrwałą ciągłością.

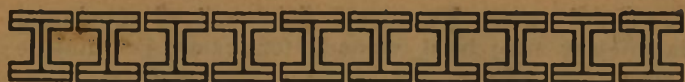

Wszystko do celu.

Wszystko do celu dąży na świecie,
Drogą przed wieki wskazaną,
Wiosna po zimie, jesień po lecie,
Stałą powraca przemiana!
Zamiarem życia jest praca,
Praca nas tylko zdobi, z bogaca.

Patrz oto pszczoła z łąki dalekiej,
Spiesz do swojej rodziny,
Małe z kwiateczków soki drobiny,
Niesie do wspólnej pasieki.
Zamiarem życia jest praca,
Praca nas tylko zdobi z bogaca.

„SWOJ DO SWEGO!”

Jedynie geniusz, czas i pracowitość wytrwała, zabiegliwa i poparta odpowiednimi środkami materialnymi, jest w możności wydrzeć wiedzy i technice to wszystko, co następnie można zużytkować i zastosować do wygod życia praktycznego.

Przy wytwarzaniu przedmiotów i artykułów użytku codziennego, wytwórcy powinni mieć na względzie przede wszystkim szerokie masy ogółu, a nie jeno nieliczne jednostki, opływające w dostatek. Zatem przedmioty produkowane powinny nade wszystko odznaczać się rzetelnem wykończeniem, praktycznością, trwałością i — co najważniejsza — cenami niskimi.

Co bowiem za wartość mieć może dla człowieka niezamownego przedmiot, za który wytwórca setki marek wyznaczył?

Przemysłowcy nasi, o ile się przekonałiśmy na wystawie tegorocznej, przyszedłszy do przekonania, iż społeczeństwo nasze nie liczy bynajmniej w swem łonie jednostek bogatych, wytwarzają obecnie przedmioty i artykuły, które obok cen umiarkowanych, odznaczają się jakością wyborową i gustownym wyglądem.

Skoro więc wytwórcy naprawili w zupełności dawniejszy swój błąd, wypada też, ażeby i w umyśle i sercu odbiorców rozdzieliła się wreszcie iskra łączności, solidarności. Wielka cnota poczucia godności narodowej powinna przejść jako część składowa w krew i kości nasze.

Pożałowania godnem jest obecne nasze położenie ekonomiczne; mimo to niektórzy, nie czując wcale jego grozy, z całą świadomością, graniczącą z hańbą, wpychają grosz krwawo zapracowany do kieszeni obcych nam ludzi.

Azali w istocie potrzebujemy zaspokajać u obcych potrzeby swoje? Przecież obecnie wszystkie gałęzie przemysłu, jak perfumeryjny, kosmetyczny, destylacyjny, papierowy, tytoniowy, cukierniczy i wszelkich przetworów chemicznych rozwinął się u nas w ostatnim czasie nadzwyczaj bogato i śmiało iść może w zawody z przemysłem obcym.

Czyż wiecznie pozostaniemy papugą obcych narodów? Aż wiecznie ganić będziemy co swojskie, a chwalić cudze? Zali wiecznie będziemy względni i pobłażliwi dla obcych, a surowi i wymagający wobec braci swoich?

Przecież już raz wyleczmy się z tej wady narodowej, która ongi była powodem upadku ojczyzny, a dziś przyczynić się może do upadku przemysłu rodzimego.

Hasło: »Swoj do swego!« – powinno bezwarunkowo stać się dewizą naszej godności i poczucia narodowego...

SPIS WYSTAWCÓW.

C. ADAMSKI. Znana poznańska a jedna z najstarszych firm polskich, wystawiła swoje okazy a mianowicie przedłożyła nam wielką seryę różnych czapek wykonanych w własnej fabryce.

Wpadają nam przedewszystkiem w oczy dawne maciejówki, które znalazły swoją nazwę od inicjatora tejże, wybitnego męża Wielkopolski śp. Macieja hr. Mielżyńskiego, który w połowie zeszłego wieku polecił wykonanie tej czapki śp. Cyrylowi Adamskiemu, założycielowi firmy powyższej. Przez długie dziesiątki lat maciejówki używane były w rodzinie hr. Mielżyńskich. Maciejówki jednakże dopiero wtenczas znalazły szersze zastosowanie, gdy firma C. Adamski zaczęła je fabrycznie na wielkie rozmiary wyrabiać.

Fabrykując je od przeszło 50 lat szeroki znalazła rozgłos nietylko pod zaborem pruskim, lecz prawie na całym świecie, gdyż czapki te rozchodzą się licznie w Stanach Zjednoczonych, Brazylii itd.

W ogromnej liczbie rozchodzą się na wychodźtwie – stały się urzędowym strojem Sokolem. Żalować wypada, że wielu kupców nawet bardzo poważnych sprwadza maciejówki z obcych źródeł, z pominięciem fabryki polskiej, mimo, że nabyć je mogą po tych samych cenach, ale w znacznie lepszym wykonaniu u C. Adamskiego.

Z sukna granatowego jak maciejówki podziwialiśmy piękne okazy rogatywek, które w ostatnim czasie bardzo się rozpowszechniły i które są bardzo gustowym pokryciem głowy. W kolorze szaro-zielonym zastosowane są dla leśników i przez wiele zarządów leśnych przyjęte są jako strój urzędowy dla borowych, leśników itd. Na miluską rogatkę białą z białym barankiem niemniej karmazynową, oraz granatową z czarnym lub siwym barankiem spoglądają pożądliwie matki, aby nimi ustroić głowy swoich malców, konfederatki mężkie z czarnym lub siwym barankiem, dopraszają się, aby je zabrać z sobą. Czapka z siwego baranka z dnem karmazynowem a po boku opatrzona różnokolorowemi wstęgami jest to tak zwana „kujawka“. Szkoda tylko, że czapkę tę teraz tak rzadko się spotyka. Dawniej całe Kujawy je nosiły, a za nimi i sąsiednie powiaty. Może wystawa p. Adamskiego spowoduje, że znowu wrócimy do tego tak pięknego stroju.

Wspaniałe tak pod względem kroju, wykonania jak i materiału są czapki barankowe perskie karakulowe.

Dla Szan. Duchowieństwa wyrabia firma ta birety i piuski, których pięknie i w eleganckiej formie wykonane okazy znajdują się na wystawie.

Wielki szereg czapek dla służby robi bardzo dobre wrażenie. Widzimy różne fasony, różne specjalności wielkopolskich właścicieli ziemskich.

Znaleźć też tu może każdy dla swej służby odpowiednią czapkę i to od najwykwintniejszej począwszy a skończywszy na najskromniejszej.

Wszelkie okazy są jak najlepiej wykonane i świadczą chlubnie o znakomitej pod każdym względem fabryce czapek C. Adamskiego.

Nadmienić sobie pozwolimy, że już na wystawie przemysłowej prowincjonalnej w roku 1905 wyroby firmy tej znalazły wielkie uznanie i zostały nagrodzone złotym medalem.

Firma ta istnieje od roku 1854 i jest obecnie własnością pp. Kazimierza i Włodzimierza Adamskiego.

Więcej takich solidarnych, idących z postępem czasu przedsiębiorstw, a wyjść to może na dobro całego naszego społeczeństwa.

Po dalsze szczegóły odsyłamy czytelników do ogłoszenia pomieszczonego w Pamiętniku.

FIRMA „ATLAS“ (właściciel Władysław Kostrzewski), założona w r. 1897. Skład papieru i materyałów, piśmiennych. Drukarnia, pędzona siłą elektryczną, przy ulicy Butelskiej Fabryka pocztówek i powinszowań. Bardzo się podoba zwiedzającym wystawę pocztówka z Matką Boską. Ładne są też powinszowania z orzelkami na rozmaitych kartkach kolorowych; dalej druki trójbarwne, przedstawiające n. p. Bamberkę w stroju świątecznym; pocztówki autotypijne i dwutonowe, wykonane podług własnych fotografii. Oprócz tego wystawia firma dużą kolekcję kolorowych akwareli na dalsze pocztówki; druki kupieckie kolorowe, znane z gustownego wykonania.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

Z. ANTONIEWICZ, malarz dekoracyjny i portretowy, na Chwaliszewie, wystawił portret i obrazy.

JÓZEF BAK, podmistrz ceglarski w parowej cegielni budzyńskiej pod Mosiną, wystawił cegły w rozmaitych gatunkach, sklepieniowe, profilowe, gzymsowe i do okien, także do okien kościelnych, do studni, sączki, dachówki.

B. BAKOWSKI, ulica Wielka Berlińska 65. Wystawił stół z przyrządem sprężynowym, umieszczonym u jednej nogi a uniemożliwiającym kołysanie się stołu, choćby na podłodze nierównej. Ten przyrząd jest opatentowany pod nazwą „Stabil“.

JAN BUŁAKOWSKI, mistrz stolarski w Swarzędzu, wystawił starannie wykonaną bramę domu.

JAN BIERNACKI, mistrz malarski, ulica Wrocławska 9. Wystawił bardzo gustowne godła kupieckie z napisami wpalanemi, z literami przysadzanemi na szkło, podsadzanemi za szkło i inne.

ROMAN BOCIAŃSKI, mistrz szewski, ulica św. Marcina 16/17. Wystawił starannie wykonane obuwie praktyczne do codziennego użycia, oraz spacerowe i luksusowe.

ZYGMUNT BUSZEWICZ, jedyna polska fabryka żaluzji w Poznaniu, Piekary 12 b. Wystawił żaluzje.

STEFAN BALLENSTAEDT, wyroby kamieniarskie, ulica Nowa Ogródowa 44. Wystawił model grobowca familijnego, rysunki i fotografie wykonanych ołtarzy, pomników, portali itp.

BUCHHOLZ i Spółka, fabryka likierów, ulica Półwiejska 4. Firma wystawiła likiery swojego wyrobu.

Specjalnością fabryki p. Buchholza i Sp. są znakomite nalewki poznańskie. Na wyszczególnienie zasługuje staropolski likier pod nazwą „Zerwikaptur“, który co do smaku dorównuje najlepszym fabrykatom zagranicznym. W krótkim czasie swego istnienia fabryka ta pozyskała sobie liczne grono odbiorców.

H. CEGIELSKI. Setki kwadratowych metrów zajmuje na naszej wystawie przemysłowej fabryka machin Tow. Akc. H Cegielski. Niezmierna ilość wystawionych machin świadczy już na pierwszy rzut oka o wielkości fabryki jako też o potędze tego działu naszego krajowego przemysłu. Z przyjemnością i z dumą spoczywa nasze oko na tych dwóch olbrzymich lokomobilach, z których pierwsza wyrobu własnego z wyciągalną kotliną wszystkim w Księstwie i za granicą znany typ przypomina, lecz przypatrzysz się bliżej widzimy wiele ulepszeń. Widać fabryka idzie z postępem i potrafiła dorównać fabrykatom Anglii, o czym łatwo się przekonać można, porównując tę maszynę z obok stojącą słynnego angielskiego wyrobu Davey Paxmanu. Pierwsza maszyna zapędza z jednej strony olbrzymią sieczkarnią, zaopatrzoną we wszystkie nowości jako magnes, wentylator itd., z drugiej strony kolosalnych rozmiarów śrótownik „Albion“. Lokomobila Davee Paxmann przenosi swą olbrzymią siłę na młocarnię i prasę do

słomy. Młocarnia wyrobu angielskiego Davey Paxmann, podpada nadzwyczaj silną budową i praktycznym wykonaniem. Łatwy dostęp do wału kolankowego dla wytrząsaczy, łożyska patentowe, smarowniki także zaznaczenia godne.

Dalej widzimy motor, zapędzany gazem ssącym i podziwiamy z jaką łatwością ta małych rozmiarów machina wielką piłę pędzi. Wszędzie łoskot i turkot, jednakowoż zaznaczyć musimy, że wszystkie trzy maszyny pędzące nadzwyczaj spokojnie pracują, to tylko piła ze straszną szybkością obracana i śrótownika tarcze się trące temu winne. Po za temi maszynami stoi godny zastęp mniejszych narzędzi rolniczych. Czego tu niema? Wiązalki, kosiarki sasiające z siewnikami wyrobu czeskiego, torfiarki z grabiami konnemi, po za temi moc wielka pługów słynnych „Recordów“, i słynnych Sępów. Z przyjemnością konstatujemy, że po magle w świat jechać już nie potrzebujemy, fabryka H. Cegielski piękna magiel własnego wyrobu wystawiła. Objąwszy jeszcze raz całość wspaniałej tej wystawy machin i życzymy fabryce wszelkiego powodzenia, o czem co prawda nie wątpimy, gdyż fabryka nam pokazała, że idzie z postępem i żadnej konkurencyi obawiać się nie potrzebuje.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

KAZIMIERZ CHMIELEWSKI, poznańska chemiczno-techniczna fabryka, istniejąca od r. 1899, z maszynami nowoczesnej konstrukcyi, pędzonymi siłą elektryczną. Wystawa tej firmy bardzo pięknie się przedstawia. Towary są wystawione w artystycznie ułożonej piramidzie. Skrzynki i opakowania wyrabiane są we własnych firmy warsztatach. Firma wydaje na wystawie 20,000 kartek na 60,000 próbek. Każdemu gościowi wręcza kartkę, za której oddaniem w którymkolwiek składzie drogeryjnym albo kolonialnym w Poznaniu lub na prowincyi otrzymać ma każdy bezpłatnie próbę mączki z polyskiem „Kacecha“ do prasowania, próbę proszku

1900 do prania i małe pudełko pasty z koniczynką do czyszczenia obuwia.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

J. CHEŁMIKOWSKI, handel żelaza i narzędzi, ul. Półwiejska 35, założony w r. 1894. Wystawił narzędzia dla stolarzy, cieśli, kołodziejów, tkaczy, murarzy, garnarzy i sztukatorów.

Trzeba przyznać p. Chelmikowskiemu, że idąc z postępem czasu, wszystkie nowo się ukazujące ulepszone narzędzia rzemieślnicze sprowadza, ocenia je i dopiero wtedy do handlu wprowadza, jest on bowiem specjalistą na tem polu. Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

G. T. CICHOCKI, mistrz siodlarski, ulica Wiktorji 17. Firma istnieje już jedenasty rok. Wystawiła szory junkierskie, brązowe, ręcznej roboty; damskie i męskie siodła własnego wyrobu. Oprawny w ramie, zawieszony jest na wystawie list pochwalny z Anglii, który tem większe ma znaczenie, że siodlarstwo angielskie jest bardzo udoskonalone. Właściciel firmy już jako czeladnik wykonywał prace, które uzyskały na wystawach złote medale państwowe. Mając 22 lata jako czeladnik otrzymał w r. 1880 na wielkiej wystawie prowincjonalnej w Lignicy dyplom honorowy, nadzwyczaj rzadko przyznawany czeladnikom.

Firma **EICHSTAEDT** (właściciele Jan Eichstaedt i Władysław Bąkowski) założona w r. 1884 w miejsce firmy „K. Liszkowski“. W zakres fabrykacji wchodzi konfekcja dla pań, bielizna damska i męska, hafty artystyczne i aparaty kościelne. Odznaczona na wystawie prowincjonalnej w Poznaniu w r. 1895 złotym medalem, najwyższą nagrodą w tym oddziale. Wystawiła serwety i torebki, wykonane przez księżnę Ogińską z Płunian na Żmudzi, dalej koronki ręczne klockowe, koronki brukselskie prawdziwe; piękny ornat czerwony, do którego użyto aplikacji haftów z 18 wieku; ornat biały z 16 w. haftem żenilkowym wykonany; słupy srebrem i złotem haftowane z wieku 14 (haft artystycznie uzupełniony); proporzec „Sokoła“, brokaty lyońskie, wyprawę księżną;

Czartoryskiej z Sielca, ozdobną pięknymi haftami i monogramami (praca własnej szwalni), kilimy galicyjskie i wiele innych rzeczy.

Oprócz tego wystawia jako zastępca wyroby zakładu przemysłowego w Krakowie i to: roboty szydelkowe, drutowe, wiązane, pasmanteryjne, siatkowe, deskowe, gobelinowe, ściągów perskich, dalej bieliznę i roboty koronkowe.

STEFAN DOBROWOLSKI, malarz dekoracyjny, ulica Gorzka (Bittera) 24 na Wildzie, wystawił jako główną pracę własnoręczną szkice do vestibule'u i sali. Wzory pod szkłem przedstawiają wewnętrzne dekoracje do pałaców i zamożniejszych domów. Pan Dobrowolski wykonuje między innymi prace w nowym gmachu Muzeum Polskiego oraz u pierwszorzędnych firm. Za wykonane prace w nowo pobudowanym pałacu w Gluchowie pod Poznaniem uzyskał wielkie uznanie.

EDWARD DZIABASZEWSKI, ogrodnik cmentarza św. Floryana, wykonał prace ogrodnicze przy nagrobku, wystawionym przez firmę »S. Michalski i Spółka«, oraz przed figurą Matki Boskiej, przez tę samą firmę wystawionej.

FRANCISZEK DRABĘTOWICZ, mistrz krawiecki, ulica św. Marcina 50, pracuje od dwóch lat samodzielnie, wystawił surdut jednorzędny, bardzo akuratnie wykonany. Paski tego surduta we wszystkich szwach stykają się w ten sposób, że tworzą prostą linię, co jest pracą nadzwyczajną. U kołnierza wierzchnia i spodnia część jest z jednego kawałka. Oprócz tego wystawił p. Drabętowicz kamizelkę, którą można nosić po obydwóch stronach i czamarę, która zasługuje na uznanie.

DANKOWSKI i SPÓŁKA. Skład mebli, założony w r. 1890, powstał z małych początków. Firma przez swoją pilność, staranność i rzetelność wyrobiła sobie wielkie poparcie u klienteli. Uzyskała też na wystawie w Gnieźnie złoty medal a na prowincjonalnej wystawie w Poznaniu srebrny medal. Pan Dankowski wystawił pokój męski z meblami

artystycznie wykonanemi, które się bardzo podobały i które też znalazły nabywcę. Przy pokoju męskim jest piękny buduarzek paniński. Ceny mebli są bardzo umiarkowane, i firma ze wszęch miar zasługuje na poparcie.

JÓZEF DZIABASZEWSKI, fabryka wyrobów z miedzi i mosiądzu, ulica Alejowa nr. 7. Wystawił aparaty odpędowe dla gorzelni z deflegmatorem własnego pomysłu, korki, wentyle, armatury z mosiądzu, żelaza i spiżu. Firma cieszy się licznemi dowodami uznania. Między innymi pisze p. Brownford, generalny plenipotent dóbr czackich: „Nie wątpię, że panowie stanąć możecie do konkurencyi z najlepszemi niemieckimi firmami.“

FIRMA S. DEKIERT I SP. (właściciel Franciszek Kaczmarek, sekretarz wystawy). Magazyn szkła, porcelany i sprzętów kuchennych przy ulicy Zamkowej nr. 4, założony r. 1896. Firma wystawiła czysto aluminiowe garnki do gotowania, bardzo praktyczne w użyciu i tanie; piękne kieliszki rznięte w najnowszych fasonach; porcelaną stołową, kuchenną oraz luksusową, ładne filiżanki kolorowe oraz garnitury czerwono białe. Na wyróżnienie zasługują garnitury do mycia fabrykatu firmy Villoroy i Boch i porcelana hotelowa fabryki Braci Rauscher. Wystawę firmy „S. Dekiert i Sp.“ zdobią piękne słupy z donicami majolikowemi, do których palmy dostarczyła firma ogrodnicza „J. Marciniak“. W pawilonie pana Marciniaka wpada w oczy zastawa stołowa w wykonaniu kobaltowem, dostarczona przez firmę „S. Dekiert i Sp.“, która jest znana w Księstwie z dostawiania większych wypraw, oraz urządzeń hotelowych, restauracyjnych i ogrodowych, n. p. między innemi na Wzgórzu św. Łazarza, uskutecznia też licznie zamawiane wysyłki hurtowne.

W. DANKOWSKI, fabryka wyrobów mięsnych i kiszek, pędzona siłą elektryczną, przy ulicy Wro-

clawskiej nr. 8. Wystawił różne wyroby mięsne, konserwy w puszkach.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

DOMAGALSKI i Spółka. ulica Berlińska 14/15, parowa fabryka eterycznych olei. ecensyi, nietrujących farb. destylarnia koniaków, miodosytnia i wytłocznia soków. Wystawił likiery, napoje bezalkoholowe, limoniady i inne okazy.

IGNACY DEGÓRSKI, fabryka powozów, Małe Garbary 7a. Wystawił amerykański powozik z siedzeniem patentowanym, które można łatwo składać w rozmaity sposób: może być siedzeniem, do przodu obróconem, albo tylnem. albo można je zupełnie zamknąć, tak że pozostanie gładka powierzchnia bez siedzenia. Oprócz tego wystawił powozy otwarte, półkryte i karety. Jedna z karet ma wewnątrz i zewnątrz oświetlenie elektryczne, jest także zaopatrzona w dzwonek elektryczny i gwizdawkę, któremi można dawać sygnały stangretowi. Okazy p. I. Degórskiego cieszą się uznaniem gości wystawowych; niektóre powozy już sprzedał i otrzymał różne zamówienia.

MAKSYMILIAN DROSTE. Fabryka papierosów i krajalnia tytoni, przy ul. Bukowskiej 27, założona w r. 1891, zatrudnia przeszło stu robotników. Firma odznacza się na wystawie piękną dekoracją rozmaitych tytoni, układanych w gwiazdach i półksiężycach — pracą bardzo mozolną, artystycznie wykonaną we własnej fabryce. Wyroby firmy z najszlachetniejszych tytoni śmiało konkurować mogą z fabrykami tutejszemi i obcokrajowemi, ciesząc się ogólnem uznaniem i są wszędzie znane, a zwłaszcza papierosy „Dubec“. Na pierwszej fachowej wystawie w Brukseli uzyskała firma medal z napisem: „pour excellentes cigarettes.“

DYBIZBAŃSKI dawniej Hübner, ulica Wiktorji 10, wystawił serwis srebrny z czasów Ludwika XVI, piękną zastawę srebrną na 12 osób, wazony srebrne w nowszym stylu, kandelabry srebrne, zegar miśnińskiej roboty z me-

chanizmem francuskim — wszystko w bardzo pięknej szafce odnośnie na niej.

ANTONI DZIECIUCHOWICZ, fabryka powozów, Rybaki 4-6. Wystawił wyroby własne, na które się składają kowalstwo, kołodziejstwo, siodlarstwo i lakiernictwo. Podobał się ogólnie powóz półkryty za 1500 marek, który kupił p. Kurnatowski z Przysieki. Również jest sprzedana piękna karetka za 1400 marek. Z innych okazów wymieniamy następujące: Jesionowy w naturze wolant w gustownej formie i z doborowego materiału, dobrze wykonany. Dog-cart z opatentowanymi resorami inżyniera Marcinkowskiego z Grodziska; licencja wyrobu sprzedana panu Dzieciuchowiczowi. Jest też wystawiona karetka w stanie surowym, która unaocznia pracę surową. Ta karetka ma tafle machoniowe, przód okrągły, koła z amerykańskiego drzewa, okucie eleganckie, gustowne. Dalej widzimy wspaniały wóz reklamowy K. Ignatowicza z elektrycznym oświetleniem, który kosztował 2200 mrk., jest już rok w użyciu i wygląda jeszcze jak nowy. Wystawione wozy towarowe dla przedsiębiorstw kupieckich i przemysłowych są praktycznie wykonane. Zaciekawia też gości całkowity żelazny spód przedni do powozu własnoręcznej roboty, na warszawski sposób wykonany.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

PROFESOR dr. ANTONI DRYGAS, prezes Towarzystwa Przemysłowego i komitetu wystawowego. Firma, założona w r. 1898 i sądownie zapisana, narożnik św. Marcina i ulicy Rycerskiej 33, wystawia skrzydło, z pianina, 2 harmonia i instrument samogrający „Triumfola“ w modelu własnego pomysłu, wykonany w fabryce nadwornej Augusta Förstera w Lubawie saskiej a odznaczający się pełnym dźwiękiem, trwałością, stylem wytwornym i taniością. Pan prof. dr. Drygas ma własny warsztat, w którym uskutecznia wszelką przebudowę i reparacje fortepianów. Syn p. prof. Drygasa jest inżynierem w fabryce Förstera, a okazy na wystawie się znajdujące wykonane zostały pod jego osobistym kierownictwem.

BOLESŁAW DOBIELIŃSKI z Rawicza wystawił separatory basenowe i ręczne z przyrządem pompy, kartoflarki, sortowniki, do ziemniaków, siekacze i inne sprzęty. Kartoflarka wyrzuca ziemniaki w tył i zostawia je na wierzchu, nie kalecząc ich i nie zasypując ziemią. Sortownik sortuje ziemniaki na trzy gatunki i oczyszcza z piasku. Pan Dobieliński otrzymał liczne listy pochwalne, między innymi od ks. proboszcza Zakrzewskiego z Golejewa i od p. dra Osterburga, chemika przy doświadczalnej stacji dla mleczarń we Wrześni. Ks. proboszcz Zakrzewski pisze między innymi: „Ilość wyrabianego masła od czasu, gdy ten separator posiadam, jest podwójna“. Dr. Osterburg uznał separator z przyrządem pompy za najlepszy w świecie.

ANTONI ELBAŃOWSKI, mistrz szewski w Środzie, wystawił rozmaite trzewiki.

UMCS LUDWIK FRANKIEWICZ, cegielnia, plac Bernardyński 1. Wystawił rozmaite cegły.

STANISŁAW FILIPOWSKI w Starołęce, fabryka chemiczna pod nazwą „Hermes“. Wystawił smarowidła, nawozy w różnych gatunkach, oraz znany na całe Księstwo znakomity błyszczak „Hermesin“. — Fabrykę p. Filipowskiego polecamy wszystkim kupcom jako bardzo korzystne źródło zakupu.

Firma S. FRENZEL I SPÓŁKA, właściciel Paweł Kryszkiewicz, fabryka czekolady i cukrów, Stary Rynek 56. Firma wystawiła różne swoje wyroby, które są gustownie ułożone, cieszą się uznaniem i znajdują chętnych nabywców.

GRZEŚKOWIAK, firma Kastor, skład kolowców, ulica Wilhelmowska 17a. Wystawił pięć rowerów, odznaczających się trwałym materiałem i doskonałą konstrukcją. Na ramie jednego z rowerów zawieszono przez niejakieś czas 8 i pół centnara na dowód jej wytrzymałości.

JAN GRZEŚKIEWICZ, fabryka mebli wyściełanych przy ulicy Wiktoryi nr. 1. Wystawił fotele wyściełane.

LEON GENDZIERSKI, malarz, ulica Berlińska 5. Wystawił akwarelowe szkice dekoratywne, które w większej części już były wykonane i premiowane kilkakrotnie. Jest tam obok harmonijnego kolorytu dobre zrozumienie linii dekoratywnej.

J. N. GRAMZIŃSKI, pilnikarz, Piekary 15. Wystawił kilkanaście pilników starych powtórnie nacinanych tak doskonale, że trudno je odróżnić od nowych.

GAWROŃSKI wystawił Bożą mękę.

„**GORGO**“, poznańskie laboratorium chemiczne, wystawia swoje wyroby, do których należą woda do ust, proszek do zębów, pasta do zębów, krem toaletowy, woda toaletowa — wszystko pod nazwą „Gorgo“ dalej woda kolońska, różne perfumy i inne preparaty kosmetyczne, oraz mydła toaletowe.

Firma **J. GROSSMANN & Co.** w Poznaniu, założona w roku 1894, wystawiła pasy skórzane własnego wyrobu, pasy z sierci wielbłądziej, które dla swej trwałości coraz więcej wchodzą w użycie, węże gumowe, jako też wiele gatunków opanków i preparatów technicznych do maszyn parowych. Ogólną uwagę zwróciły na siebie węże metalowe do wszelkich płynów i do pary. Do smarowania maszyn wystawione zostały przez powyższą firmę różne gatunki oliw.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

E. HYŻEWICZ, cukiernia warszawska, przy ul. Podgórznej 4, odznaczona kilkakrotnie medalami na wystawach. Głównym okazem tej firmy jest piramida, ważąca półtora centnara. Fundament piramidy z cukru gotowanego przedstawia skałę. W skałe jest umieszczone źródło, w koło źródła 8 nimf, które stanowią filary piramidy. Na głowach nimf spoczywa płyta, a na niej galeryjka z ośmiu ścianami.

Na ścianach są malowane na cukrze wodną farbą obrazy, przedstawiające Sokoła, Chodkiewicza pod Cecorą, herb Litwy, wóz Drzymały, dyngus, Wawel krakowski, gród Przemysława, „Witajcie“. Wa-

zony z kwiatów, wyżej gołąbki, aniołek, jeszcze wyżej galeryjka z krakowiakami zdobią piramidę. Oprócz tego są na okaz rozmaite torty fasonowe, przedstawiające lirę, poduszkę z gołąbkami, bilet wizytowy, dwie ręce rzemieślnicza, dalej wielkie jaje, w którego wnętrzu przedstawia się panorama z pięknym widokiem. Oprócz tego są drobniejsze wyroby z cukru i zastawa lodu.

W. HOŁOGA, cukiernia i kawiarnia w Środzie. Wystawił marcepany.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

BRONISŁAW JURKIEWICZ, fryzyer, Rybaki nr. 10, wystawił skuteczny środek na nagniotki, prawnie zastrzeżony pod nazwą „Unikum“. Za ten środek uzyskał p. Jurkiewicz liczne podziękowania od osób, które przez jego użycie bez bólu pozbyły się nagniotków. Niektóre z tych osób cierpiały przez kilka lat, i nie pomagały im żadne maści ani tynktury, dopiero środek „Unikum“ usunął odciski.

KAJETAN IGNATOWICZ, dom towarowy, Stary Rynek 67/69, narożnik ulicy Szkolnej, wystawia fotografie poszczególnych oddziałów domu towarowego, we własnem atelier sporządzone. Firma cieszy się ogólnem uznaniem. Dom towarowy, zaopatrzony w różne nowoczesne urządzenia, warto zwiedzić. Zwiedzający go często zastają bardzo licznych gości w różnych oddziałach, co świadczy o zaufaniu publiczności do firmy.

M. JEZIEŃSKI, ulica Południowa 4, parowa wazelnia smalcu i fabryka tłuszczu spożywczych. Wystawił tłuszcz topiony, markę „Emjot“, prawnie zastrzeżoną. Ten tłuszcz bardzo smaczny, o czym każdy na wystawie mógł się przekonać, składa się z najlepszych tłuszczu spożywczych i zastępuje smalec topiony. Przemysł ten, w Niemczech już od kilkunastu lat praktykowany, doszedł dzięki znacznej konsumpcji, do której się i nasze strony w wielkiej części przyczyniły i do dziś przyczyniają, do szerokich rozmiarów a ponieważ ten fabrykat

p. Jezierskiego co do dobroci niemieckim fabrykatom nie tylko zupełnie dorównuje ale co do smaku nawet je przewyższa, przeto znalazł już wielu odbiorców. Wszyscy kupcy, którzy podobne artykuły prowadzą, powinni poprzeć to pierwsze i jedyne tego rodzaju przedsiębiorstwo polskie. Jego obrót roczny wynosi około 5 milionów. W krótkim przeciągu czasu, nowy właściciel umiał obrót firmy w trzykroć pomnożyć i podnieść do takiej cyfry. Założył przedsiębiorstwo nieżyjący już Mateusz Jezierski, który poprzednio już podobny interes przez lat 10 prowadził wspólnie z swym młodszym bratem. W 1895 r. z obcych rąk wykupiwszy fabrykę margaryny, na Wildzie przy ul. Małgorzaty 33, po dwóch latach zamienia ją na parową warzelnię smalcu, prowadząc przy tem handel bydłem oraz hurtowny handel rozmaitych wędlin, słoniny i t. d. Po śmierci założyciela, t. j. od 1904 r. przejął je nastarszy syn zmarłego, Władysław, i dotychczas na wspólny rachunek z matką prowadzi Obok warzelnii smalcu, założył on także i fabrykę innych tłuszczów spożywczych, a nadto uzyskał prawne zabezpieczenie wyrobu pewnego gatunku smalcu, który jako wyborny znaczny ma popyt. Aby lepsze zapewnić sobie warunki pracy, p. Jezierski w r. z. przenosi swą fabrykę, a częściowo także i składy hurtowne. do Główny pod Poznaniem, kantory zaś, dla dogodności interesentów, na ul. Południową, tuż przy rzeźni miejskiej. Oprócz głównego kierownika firmy, niemal się także do jej rozwoju przyczynił młodszy jego brat Stefan, który przedstawiając ją na zewnątrz, umiał znacznie rozszerzyć kolo odbiorców.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

MARCIN JANKOWSKI, szlifiernia marmurowa, ulica Wroclawska 15. Wystawił piękne nagrobki. Okazy p. Jankowskiego przyczyniły się bardzo do upiększenia wystawy.

JÓZEF JANKOWSKI, zakład blacharski i instalatorski, plac Bernardyński 3. Wystawił metalowy obraz Matki Boskiej i inne okazy.

TEODOR IGLER, ulica Ogrodowa 10. Wystawił model bardzo praktycznej deski do prasowania, przy której urządzone są stragany do składania. Chcąc deskę do prasowania użyć, roztwiera się stragany, a wtedy deska na nich bez innego oparcia tak dobrze spoczywa, że można ją wygodnie użyć do prasowania, zwłaszcza też do konfekcyi damskiej. Już kilka takich desek zamówiono na wystawie.

WŁADYSŁAW JANASIAK, fryzyer i perukarz, ul. Wodna 1. Wystawił okazy z włosów.

K. KOCZOROWSKI, skład tapet i linoleum, Stary Rynek 80. Wystawił tapety, które można myć za pomocą szczotki i mydła; dekoracye do tapet, przedstawiające psy, jelenie itp., które tak samo myć można, linoleum i inne okazy. (Patrz ogłoszenie.)

ALEKSANDER KWIATKOWSKI, emerytowany nauczyciel gimnazyalny w Lesznie, wystawił miodarkę własnego pomysłu.

MIKOŁAJ KLAROWICZ, chemiczna fabryka, plac Piotra 2. Wystawił swoje wyroby: „Popas“ środek do tuczenia świni, „Longina“ do pielęgnowania włosów, „Ducina“ wyborny perfum, „Belin-Crème“ środek na piegi i środki na nagniotki.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

Doktorowa **KOSZUTSKA**, wystawiła znaną ogólnie dentipurinę, „Salus“ środek na reumatyzm, „Peaumolle“ do pielęgnowania skóry twarzy i rąk, „Lotion“, środek na włosy.

ANTONI KAZIMIERCZYK, ulica św. Marcina 16/17, dekorator kościołów. Wystawił obraz, przedstawiający św. Wojciecha, malowany na płótnie, ludzko naśladowający witraż szklany; za taki też wielu gości go uważa. Ten obraz, który wzbudza wielkie zainteresowanie zwłaszcza duchowieństwa, można przymocować na okno z szybą zwyczajną; kosztuje tylko 120 marek, podczas gdy podobny witraż szklany kosztowałby przynajmniej 800 marek. Oprócz tego podobają się inne obrazy wystawione: Złożenie Chry-

stusa do grobu, który to obraz kupiono na wystawie, św. Michał, kwaciarka ze wschodu.

WŁADYSŁAW KURCZEWSKI. Cukiernia z kawiarnią i winiarnią, założona w. r. 1906, przy ulicy Wrocławskiej nr. 9, wyrabia wszelkie towary, wchodzące w zakres cukiernictwa. Firma wystawiła wspaniałe monument z marcepanu, czekolady i karmelu, dalej kwiaty z marcepanu, herbatniki ruskie jako specjalność, piramidę cukrową, piramidę makaronikową. Właściciel cukierni pracował 15 lat w firmie A. Pfitzner i wzbudza zupełne zaufanie jako dzielny i doświadczony w swoim zawodzie.

KROTOSZYŃSKA FABRYKA WYROBÓW WOSKOWYCH. Przy wejściu do namiotu głównego znajduje się szafka z wyrobami Krotoszyńskiej fabryki świec, sp. zap. z ogr. por. Szafkę wystawiła firma B. Śniegockiego z Poznania, która to firma świece z Krotoszyńskiej fabryki stale prowadzi. Podziwiać można przepięknie dekorowane świece i stoczki, bo fabryka nie więcej obecnie nie wyrabia, jak światło kościelne. Świece wystawione są zbyt kosztowne, żeby je spalić, chodzi jedynie o pokazanie, jak pięknie świece udekorować można.

Przed laty sześciu przejęło kilkudziesięciu ludzi dobrej woli upadającą fabrykę świec po ś. p. Opiełińskim i zawiązało spółkę z ogr. poręką.

Spółka stara się, ile sił, aby podołać swemu zadaniu. Obecnie daje ona już kilku rodzinom utrzymanie a przy zrozumieniu obecnych stosunków i życzliwości naszego Przewieleb. Duchowieństwa i kupiectwa spółka powiększyć się powinna.

Spółka należy do związku spółek zarobkowych i jest pod nadzorem Patronatu. Prezesem zaś Rady Nadzorczej jest ks. Prob. Bronisz z Rozdrażewa. Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

STEFAN KOSZEWSKI, mistrz stolarski, ul. Strzelecka 31. Wystawił dwie lodownie domowe; dwie za-

stawki do parowych ogrzewaczy, bardzo poprawnie wykonane, i inne sprzęty.

LUDWIK KAPELA, drukarnia i fabryka stępli, ulica Gołębia 6. Wystawił rozmaite druki i stęple z przyborami.

BRONISŁAW KLEINWECHTER, piecownik, ul. Graniczna 2 (na św. Łazarzu). Wystawił artystycznie wykonany grób z małych zielonych kafli, nad którym się wznosi krzyż z białych kafli, oprócz tego kilka pięknych kafli różnokolorowych.

L. KOSTRZEWSKI, właściciel firmy „Hermes“, składu materiałów piśmiennych przy placu Piotra 4, wystawił karty z widokami, obrazki oprawne i nieoprawne, medaliony i różne artykuły, wchodzące w zakres towarów galanteryjnych i piśmiennych.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

L. KIESLINGA Nast., ulica św. Marcina 34, właściciele Witold i Stanisław Hedingerowie. Firma wystawiła urządzenie łazienki, wannę, umywalkę, dalej automaty gazowe do ciepłej wody, kocioł do ciepłej wody do wmurowania w kotłnię, kocioł do centralnego ogrzewania, pomywalkę do kuchni i inne okazy. Wiele okazów firma sprzedawała na wystawie.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

WACŁAW KUŁAKOWSKI, mistrz stolarski w Swarzędzu, wystawił szafkę do bielizny.

J. KOPECKI, studniarz — specjalista w wierceniu studni i zakładaniu rur wodociągowych wystawił własnej fabrykacji pompy z kutego żelaza i transmisye. Pan Kopecki rozpoczął swój interes przed 15 laty w skromnych rozmiarach, obecnie zaś do tego doszedł stopnia, że może co do robót wiertniczych konkurować z każdym większym przedsiębiorstwem niemieckim. Świadczą o tem liczne piśmienne uznania, nadesłane p. Kopeckiemu zarówno od Polaków jak Niemców. Dotąd urządził p. Kopecki w Księstwie, Prusach, Śląsku i Królestwie Polskiem przeszło 7000 studni i to dla mączkarń, browarów,

gorzelni, mleczarni, dla wielkich gospodarstw z zapędem do pompowania końmi i urządzeniem po oborach i stajniach z wodociągami, jako i dla najmniejszych gospodarstw ku zupełnemu zadowoleniu.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

CZESŁAW LEITGEBER, architekt, plac Wilhelmski 17. Wystawił plany pod budowę swojego domu przy placu Wilhelmskim.

ŁAGODA wykonał ogrodzenie ogródka pana Osińskiego.

Firma „**AGOL**“, właściciel **STEFAN LOGA**, jedyna polska fabryka gilz i kartonów, pędzona siłą elektryczną, ulica Półwiejska 20. Wystawił różne gilzy, munsztuki, maszynki mosiężne do wyrabiania papierosów, kartony do papierosów, cukierków, papieru listowego, mydła, proszków, perfumów.

ED. LITWIŃSKI. Przed dwoma miesiącami zaledwie została otwartą fabryka pod firmą Ed. Litwiński t. z o. p. i zdążyła jeszcze część swych wyrobów wystawić. Karmelki napełniane mają smak, widok i połysk wyrobów najslawniejszych fabryk niemieckich, jesteśmy więc przekonani, iż fabryka dostarczająca tak znakomity towar ogromnie się rozwinie. Panu Litwińskiemu należy się najwyższe uznanie za tę pilność i wzorowe prowadzenie fabryki.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

WŁADYSŁAW LISIECKI, malarz, Piekary 3, wystawił projekt na dekorację teatralną i krajobrazy.

Dr. ROMAN MAY, fabryka chemiczna nawozów sztucznych, założona w r. 1879 w Starołęce pod Poznaniem, zajmuje jedno z najpierwszych miejsc w przemyśle naszym. Poruszana siłą pary i elektryczności przy zastosowaniu wszelkich najnowszych maszyn i ulepszeń, w zupełności odpowiada potrzebom rolników. Kontrolowane przez stację doświadczalną poznańskiej Izby rolniczej, wyroby jej łatwy znajdują zbyt nie tylko w Księstwie Poznańskim, lecz także w innych dzielnicach, również w Króle-

stwie Polskiem. Firma wystawiła rozmaite superfosfaty oraz fosfaty, saletrę i inne okazy.

A. MARKIEWICZ, fabryka pierników w Kostrzynie. Wystawił wielką tafłę piernikową ze sokolem w środku i z piękną dekoracją, oprócz tego wielki wybór pierników różnego rodzaju.

Fabryka p. Markiewicza jest jednym z największych przedsiębiorstw polskich w Księstwie i dostarcza wyroby dorównujące w zupełności sławnym fabrykatom toruńskim. O ich dobroci świadczy popyt tak ogromny, że fabryka wszelkim zamówieniom w czasie gwiazdkowym z trudnością może podolać.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

WINCENTY MARSZAŁKIEWICZ, mistrz stolarski w Swarzędzu, wystawił biurko.

FRANCISZEK MANCZAK i **SPOŁKA** fabryka mebli, Grobla 17 c. Wystawił rozmaite stoły.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

Z. MAZURKIEWICZ. Fabryka pasów pędowych, założona w r. 1878 przez śp. Zefiryaa Mazurkiewicza, a dziś prowadzona przez jego syna Edwarda, pędzona motorem elektrycznym, posiada najnowsze urządzenia, na wystawach w Poznaniu, Bydgoszczy i we Lwowie uzyskała medale, między innymi państwowy medal, zajmuje się także sprzedażą wyrobów gumowych, technicznych, oraz importem oliwy do smarowania. Wystawiła między innymi pasy przeszło pół metra szerokie, przeznaczone dla cukrowni w Kruszwicy.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

MICHAŁSKI i **SPL.** Jednym z wystawców, którzy sobie najwięcej starania zadali by wystawę upiększyć jest firma Michalski i Spl. Właściciel p. Czesław Kuształan. Zaznaczyć przy wstępie wypada udekorowanie głównej bramy wchodowej, dwiema pięknymi figurami alegorycznymi, przedstawiającymi: Handel i Przemysł.

Podziw wzbudza przepiękny wodotrysk umyślnie zbudowany dla ozdoby wystawy i celem zaznajomienia

Publiczności, że firma wykonuje także tego rodzaju arcydzieła.

Na prawo widzimy grobowiec monumentalny w nader oryginalnym stylu, odznaczający się trwałą budową i gustem, cechującym wszystkie wyroby tej firmy; dalej sprawia bardzo miłe wrażenie prześliczna figura Matki Boskiej Niepokalanego Poczęcia na wysokim słupie.

Jak z ust pewnych się dowiadujemy, są wszelkie okazy na wystawie wyrobami wykonanymi we własnej fabryce; nic nie sprowadzane z fabryk obcych.

Ściana czyli właściwa wystawa fabryki Michalski i Spł. w pawilonie wystawowym udekorowana z wielkim gustem biustami królów i herbami narodowymi oraz przedmiotami i figurami treści religijnej i z mytologii.

Szczególnie zwracamy uwagę na stolik marmurowy, wykonany artystycznie ręczną rzeźbą, podziwiać trzeba subtelną pracę i śmiałe wykonanie rzec można filigranowej roboty w marmurze, okaz ten także wykonany we własnej pracowni. Pięknym i w czystym stylu wykonany jest model na grobowiec rodziny M. Palacza z figurą Chrystusa podług Thorwaldsena i wiele innych pięknych przedmiotów. Z uznaniem podnieść nam wypada starania obecnego właściciela firmy, dla utrzymania renowy tej starej firmy, istniejącej od lat 60-ciu.

Bliższe szczegóły w ogłoszeniu.

JÓZEF MARCINIEC, zakład ogrodniczy w Poznaniu. Jego pawilon jest wyłożony korą brzożową i korą z dębu korkowego, sprowadzoną z Portugalii. W pawilonie widzimy piękną zastawę z kwiatów na śluby i wszelkie uroczystości familijne, przeróżne rośliny egzotyczne, wspaniałe wieńce na ścianach porozwieszane. Wzdłuż wielkiej sali są klomby i trawniki, przez pana Marcińca założone.

JAN MALINSKI, mistrz szewski. Skład i warsztat założony w r. 1903 przy ulicy Królewskiej 8. Wystawil lekkie obuwie salonowe, damskie i męskie, buciki pracy

ręcznej na wzór amerykański, wiele lżejsze od obuwia roboty maszynowej. Specjalność: długie buty i kanony.

JAN MAJCHRZAK, Warsztat stolarski, plac Bernardyński nr. 2. Wystawił pokój męski, składający się z szafy do książek, biurka, etażerki, stolika z wyciąganymi podstawkami. Wszystkie meble starannie wykonane.

L. MIKLASZEWSKI, mistrz krawiecki, cechmistrz poznańskiego cechu krawieckiego. Pierwsza pracownia ubiorów męskich, futer, rewerend, uniformów i liberyi, założona w r. 1900, plac Wilhelmowski 8. Pan Miklaszewski wystawił rewerendę, frak, i inne okazy, które zasługują na uznanie.

ANTONI MAŁECKI mistrz szewski w Głównie, ulica Fabryczna 19. Wystawił okazy obuwia różnego rodzaju.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

W. MARCINKOWSKI, mistrz stolarski, przy ulicy Wiktoryi, wystawił dobrze i trwale wykonane drzwi domu.

ANTONI MINICKI, mistrz krawiecki, Stary Rynek 93. Wystawił rozmaite ubrania.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

FRANCISZEK MAISEL, miodosytnia ul. Szyperka 1. Wystawił miody do picia.

STANISŁAW MICHAŁOWSKI, mistrz malarski w Mosinie, wystawił dekorację malarską.

STANISŁAW NOWAKOWSKI, rzeźbiarz i budowniczy ołtarzy, Grobla nr. 6. Wystawił ołtarz w stylu barokowym; grupę, przedstawiającą Pana Jezusa w ogrójcu, kilka artystycznie wykonanych stacyi Drogi Krzyżowej, krzyże, klęczniki, szkice do ołtarzy, ambon itp. Zakład p. Nowakowskiego cieszy się uznaniem nie tylko w Księstwie Poznańskim, lecz także w Prusach Zachodnich i Wschodnich, na Górnym Śląsku i w Królestwie Polskiem.

WŁADYSŁAW NAPIERAŁSKI, mistrz stolarski w Swarzędzu, wystawił szafkę do bielizny.

STANISŁAW NOWACZYK, malarz dekoracyjny, ulica Wilowa nr. 64 (na Wildzie), wystawił różne obrazy na temata religijne.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

W. NOWAKOWSKI, mistrz garncarski, ulica Wielka Berlińska 66. Wystawił biurko z kafli do ogrzewania własnego pomysłu. Ogrzewają się tylko kafle od dołu. Płyta zaś i górna część pozostaje zawsze zimną. Oprócz tego jest wystawionych kilka różnokolorowych kafli.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

M. OSIŃSKI, zakład ogrodniczy w Winiarach pod Poznaniem. Wystawił olbrzymie palmy różnego rodzaju; cebule, sprowadzone z Japorii i tu hodowane oraz rozmaite inne wspaniałe rośliny. Dekoracja wystawy bardzo gustowna. Specjalnością firmy są: hodowla koniferów, zakładanie ogrodów owocowych i ozdobnych oraz parków, modernizowanie starych ogrodów i parków, urządzenie balkonów.

WACŁAW OZDOWSKI, fabryka papierosów „Piast“, plac Bernardyński 3, założona w r. 1897, wyrabia papierosy tylko ręcznej roboty z czystych tytoni bez przy- mieszek, szkodzących zdrowiu. Do fabrykacji używa się najlepszej francuskiej gily „Abadie“ z watą higieniczną. Ogólnie znane ze swej dobroci są papierosy „Polskie“, „Bazarowe“, „Piast“.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

STANISŁAW PORANKIEWICZ, Nowy Rynek 2. Fabryka cholewek. Wystawia kolorowe butynki, sznurowane z jednego kawałka skóry, jelonkowe cholewki na chore nogi; różne prace z kursów kroju i modelowania, jakie urządza dla szewców; kątownicę, służącą do rysowania modelu. Godną uznania jest książka pod tytułem: „Podręcznik i samouczek kroju dla szewców. Opracował Stanisław Porankiewicz, egzaminowany mistrz cholewkar- ski w Poznaniu. Wydanie pierwsze z 38 rycinami“ Jestto pierwszy taki podręcznik polski, który jest dla szewców

bardzo pouczający, informując ich dokładnie przy pomocy rycin, w jaki sposób należy rysować rozmaite modele.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

PILCZEK I PUTJATYCKI, ulica Wenecka 6, zakład artystyczno-litograficzny i drukarnia, fabryka wyrobów papierowych. Firma wystawiła kolorowy obraz Matki Boskiej, jaki jest w kościele w Świętej Lipce w Prusach Wschodnich, i zarazem 13 płyt kamiennych, do wykonania tego obrazu, ponieważ do każdego koloru potrzebna jest osobna płyta, oprócz tego próbne druki obrazu Matki Boskiej Gietrzwałdzkiej w 13 kolorach, kalendarze narodowe i ścienne, plakaty wszelkiego rodzaju, ilustracje narodowe, torebki papierowe, tutki, kartoniki.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

WINCENTY PŁONKA, fabryka wyrobów metalowych na Zagórzcu 6, założona w r. 1878, zatrudnia około 100 robotników, wysyła swoje fabrykaty do Serbii, Szwecyi, Ameryki a nawet Brazylii i Chin, jest co rok reprezentowana na wszechświatowym jarmarku lipskim. Na wystawie jest wiele krzyżów, większych i mniejszych, oraz kropielniczek; oprócz tego maszyny rzeźnicze, bo p. Płonka nie tylko ma wyroby z białego metalu, lecz także jedyną na wschodzie Niemiec patentowanych noży do maszyn rzeźniczych. Jako pamiątkę z wystawy sprzedaje firma piękną popielniczkę w kształcie orła z wrytym w środku ratuszem poznańskim.

MICHAŁ PRZYBYLSKI. Fabryka marcepanów i wszelkich wyrobów z cukru pod firmą „Bonboniere“ przy ulicy Półwiejskiej 2. Firma wystawiła między innymi grupę marcepanową, przedstawiającą Krakusa jako wybawcę kraju od smoka.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

BOLESŁAW PRZYŁUSKI wystawił hafty ręczne, wykonane we własnej pracowni, między innymi zasłonę przed monstrancją, którą to zasłonę uznano jako pracę nadzwyczaj artystyczną nie tylko na obecnej wystawie, lecz także swego czasu na wystawie robót kobiecych w

Domu Przemysłowym. Pięknie są też wykonane ręcznym haftem sukienki na puszki.

LEON PLUCIŃSKI, mistrz siodlarski, przy ulicy św. Marcina 52/53, wystawił zamówione przez firmę „Rudolf Fink w Berlinie“ chomąty, dalej szory w stylu angielskim, które podziwiali zwiedzający wystawę a które kupił książę Sułkowski z Rydzyny, oprócz tego różnego rodzaju kufry od najmniejszych do największych, siodła damskie i męskie, trandzle, munsztuki, necesery — wszystkie przedmioty wykonane we własnej fabryce. Firma istnieje od lat 33 i jest znana w Księstwie oraz poza jej granicami z dostaw dla domów książęcych, arystokratycznych i innych.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

JÓZEF PENDOWSKI, ul. Wilhelmska 18, fabryka artystycznych wyrobów kościelnych, istniejąca od r. 1837. Wystawił wzbudzącą wielkie zainteresowanie, wykonaną we własnym warsztacie, przeważnie ręcznej roboty, srebrną monstrancję, w stylu gotyckim, ważącą około 10 funtów a około 90 centymetrów wysoką. Zdobia ją bardzo piękne figury, i to u góry Matki Boskiej, po bokach świętych Wojciecha, Stanisława, Franciszka, Antoniego, Kazimierza, Floryana, w środku trzech aniołów. Goście wystawowi, zwłaszcza kapłani i znawcy' wyrażali się o tej monstrancji nadzwyczaj pochlebnie

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

JAN RONTZ, inżynier elektrotechnik, znawca akredytowany przez prowincjonalne Towarzystwo zabezpieczenia od ognia, plac Królewski 2. Wystawił elektromotor o sile 15 koni, umieszczony na wózku, dynamomaszynę z aparatami, elektryczne dzwonki, telefony, przybory do gromochronów, elektryczne wentylatory.

ANDRZEJ ROSZAK, mistrz szewski w Środzie, wystawił obuwie różnego rodzaju. Pan Roszak otrzymał w r. 1902 na wystawie w Dysseldorfie złoty medal.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

Firma „ATELIER RUBENS“ wystawiła doskonale wykonane fotografie mecenasa Czypickiego, profesora dr.

Drygasa, Józefa Kościelskiego, ks. prałata Sztychla, Teodora Szulca, piękne fotografie kobiet, kilka dobrych pigmentów i akwareli, dyapozytywów dr. Kapuścińskiego.

ZACHEUSZ RITTER, skład materiałów aptecznych, chemikaliów i farb. W r. 1907 przyznano fabrykatom p. Rittera na wystawie lekarsko-przyrodniczej i higienicznej we Lwowie dyplom honorowy i złoty medal. Firma wyrabia środki, udelikatniające skórę ciała, do pielęgnowania włosów, do czyszczenia i konserwacji zębów, mydła toaletowe, wody kolońskie i kwiatowe; środki, usuwające ból gardła i kaszel, balsam na nagniotki, proszki do prania, atramenty i inne.

ROTNICKI wystawił obrazy z blachy miedzianej w płaskorzeźbie wykutej.

BRONISŁAW SNIEMICKI, drogeria „Universum“, ulica Rycerska 37/38. Wystawił aparaty fotograficzne, gramofony, przezrocza do latarni projekcyjnych i różne artykuły drogerijne, między nimi moliwę, prawnie zastrzeżony, najlepszy i najpewniejszy środek przeciw molom. Do wspomnianych powyżej przezroczy jest gotowych około 70 odczytów popularnych, bardzo godnych polecenia, i to na tematy: Poznań, Zakopane i nasze Tatry, Kraków i jego zabytki, zamek i katedra na Wawelu, obrazy Artura Grotgera, Jana Matejki, Krzesza, wzory sztuki średniowiecznej w dawnej Polsce, Gniezno, Warszawa, Częstochowa, królowie polscy, Stary i Nowy Testament, życie Adama Mickiewicza, zamek kórnicki i jego zabytki, o działalności saletry, o szkodnikach w rolnictwie, muzeum w Raperswylu i inne.

Latarnie projekcyjne wraz z przyborami są w cenniku wymienione w cenie od 83 mrk. do 373,75 mrk.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

FR. SPYCHALSKI, kołodziej i powoźnik w Środzie, wystawił kilka kół w wykonaniu surowem, oraz drabkę podwójną. Te okazy zyskały pochwałę gości.

JÓZEF SROCZYŃSKI, fabryka mebli i zakład dla wewnętrznej architektury, ul. Berlińska 8. Wystawił pokój sypialny i salonik, kącik przy kominku i urządzenie do przedpokoj. Obydwa pokoje są kompletnie wykończone: meble, dekoracye, dywany, obicia na ściany, tapety, linoleum, kominkowe obudowania do centralnego ogrzewania.

A. STANEK, fabryka wanien kąpielowych, ulica Długa 18. Wystawił kilka wanien kąpielowych różnej konstrukcyi oraz gustownie wykonane okno mansardowe z cynku na wieżę. Na ścianach pawilonu umieszczone są liczne wzory i szkice do pokrywania dachów.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

FRANCISZEK SUSZCZYŃSKI, jedyna polska fabryka cygarniczek i papierośniczek, Wielkie Garbary 23. Wystawił rozmaite cygarniczki. Jest to gałęź przemysłu dotąd u nas wcale nie wyzyskana. Artykuł ten potrzebny jest w każdym lepszym składzie kolonialnym i cygar, przeto kupcy powinni popierać rodaka.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

WŁ. SAŁACIŃSKI. Cukiernia przy ul. Łazarskiej nr. 1 wystawiła bardzo zręcznie wykonaną podkowę z marcepanu, własnoręczny wyrób; ładne pantofelki, poduszkę, serce, owoce, które ładząco naśladowują naturalne — wszystko z marcepanu. Specyalność firmy: landreny, cukierki warszawskie.

BRONISŁAW SZYMAŃSKI, mistrz introligatorski, ulica Jezuicka 4, wystawił różne okazy introligatorskie, pięknie wykonane.

JAN SOBECKI, fabryka asfaltu, tektury na dachy, przetworów smołowcowych, oraz przedsiębiorstwo krycia dachów i asfaltowań. Ta firma pod kierownictwem p. R. Goździewicza daje pogląd na wyroby smołowcowe, proces destylacyjny smoły kamiennej, cały szereg wyskoków z niej, oraz wszelkie systemy krycia, odświeżania, reparacyi i konserwowania dachów tekturowych.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

JÓZEF STASZAK, mistrz kołodziejski, ulica Bukowska 15. Wystawił wóz rzeźniczy i wiele kół.

DONAT STABROWSKI, parowa fabryka musztardy i konserw. Wystawił słoiki i naczynia z musztardą, duże szklane słoje z kiszoną kapustą i ogórkami korniszonami, oraz różne maszyny, jakimi fabryka się posługuje, n. p. maszynę do przekrawania głąbków, maszynę do krajania kapusty o 12 nożach, która przerabia dziennie do 200 centnarów i inne.

SPÓŁKA STOLARSKA, ulica Jezuicka 5, założona w r. 1894, wystawiła elegancki salon, sypialnię, pokój w stylu zakopiańskim, wzorowo wykonane, urządzenie kuchenne i inne meble.

TOMASZ SWIGON, mistrz krawiecki, ul. Strzelecka 31. Wystawił bardzo praktyczne spodnie do konnej jazdy, oraz ochraniacze kolan podczas deszczu, poleca się jako specjalista w szyciu spodni.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

MILOSŁAWSKA FABRYKA CYGAR (właściciel Józef Smodlibowski) wyrabia od lat 10-ciu cieszące się uznaniem cygara w cenie od 5 do 30 fen. Cygara miłosławskie są zaprowadzone nie tylko w Księstwie Poznańskim, ale w całych Niemczech. Pan Smodlibowski wysyła swoje cygara w większej ilości także do Hamburga, z kąd je niektóre firmy przysyłają do Księstwa jako wyroby hamburskie.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

WALENTY SENKOWSKI, mistrz bednarski, ulica Głogowska 98. Wystawił wanienkę do prania.

W. SULICKI, skład futer i pracownia, oraz skład kapeluszy i fabryka czapek. Wystawił różne okazy kuśnierskie.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

A. SZMYTKOWSKI, fabryka likierów w Pniewach. Wystawił rozmaite likiery zwłaszcza specjalności: Jarzębówkę, Kontuszkówkę, Jubileuszówkę, znany jest jako tani i rzetelny hurtowny dostawca. Zwracamy uwagę na ogłoszenie w Pamiętniku.

WINCENTY ŚIĘTOWSKI, mistrz szewski w Mo-
sinie, wystawił męzkie obówie.

Firma **J. FR. TOMASZEWSKI** (właściciele Bole-
sław i Józef Winiewiczowie) wystawiła cenniki powa-
żnych firm poznańskich, karty polecające, między innymi
karty polecającą własną wykonaną w 7 kolorach i inne
druki.

JÓZEF TRZECIAKOWSKI zastępuje na wysta-
wie specjalną fabrykę separatorów do mleka pod
firmą „Jules Mélotte“ w Remicourt w Belgii. Te se-
paratory różnią się od niemieckich fabrykatów wi-
szącym bębniem, oddzielającym mleko od śmietany.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

JAN TRAFANKOWSKI mistrz szewski w Stę-
szewie. Wystawił różne okazy obuwia zasługujące na u-
znanie, co tem więcej podnieść wypada, że pochodzą z ma-
łego miasta.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

ST. URBANOWICZ, mistrz ślusarski we Wrześni,
kilkakrotnie nagrodzony medalami na wystawach wszech-
światowych. Wystawił drzwiczki do pieca kaflowego z
przyrządem, zabezpieczającym zamknięcie drzwiczek we-
wnętrznych; przyrząd ten zastrzeżony jest patentem.
Oprócz tego są wystawione ława robocza przenośna dla
przemysłu żelaznego i budowlana, ława robocza dla prze-
mysłu drzewnego.

J. N. ULATOWSKI ulica Półwiejska nr. 11, jako
zastępca fabryki Frati i Sp. w Paryżu i Berlinie, wy-
stawił elektryczne, automatyczne fortepiany i orkie-
striony.

Dalsze szczegóły w ogłoszeniu.

ADAM WALIGÓRSKI, cieśla, ulica Cesarza Fry-
deryka 5 (w Jeżycach), wystawił piękny model krętych
schodów.

„**WARTA**“ właścicielka Wanda Wojciechowska,
fabryka chemiczna, ulica Wenecka nr. 1. Wystawiła
atramenty.

Z. W. WRÓBLEWSKI i Spółka, Piekary 12, wystawił wyroby z cukru i czekolady.

Firma B. ZIÓŁKOWSKI dawniej R. Leporowski, ulica św. Wawrzyńca 36, właściciel inżynier C. Perzyński. Fabryka wyrobów z miedzi i mosiądzu, połączona z lejarnią dzwonów kościelnych, założona w r. 1875. Zatrudnia przeszło 100 ludzi i pracuje dla 90 gorzelń, także dla Królestwa Polskiego. Pan Perzyński posiada kilka patentów na swe wynalazki. Na wystawie oglądać można aparat destylacyjny, samowar, rądle z pokrywami, czajniki, blachy do pieczenia ciast, formy do galarety, brutwanny, chłodnik do fermentacji i studzenia młodzi, drożdżarkę i rozplwacz do parnika. Firma zyskała uznanie, wyrażone w licznych listach, między innymi od p. Hulewicza, z Mielęcina, Mańkowskiego ze Słupi, Towarzystwa producentów okowity w Niemczech, i to za aparaty destylacyjne z deflegmatorem własnego pomysłu, także od p. dr. Jackowskiego z Wronczyna za rekonstrukcję aparatu destylacyjnego. Pan Perzyński wykonał dzwony dla kościołów Bożego Ciała i św. Wojciecha w Poznaniu, Fary i Św. Krzyża w Gnieźnie, a w Katedrze poznańskiej przerobił łożyska przy wielkim dzwonie.

BRONISŁAW ZAWADZKI. Cukiernia z ogródkiem przy ulicy Wodnej nr. 13 wystawiła piękny tort pod nazwą „Leśna swoboda“, piramidy: czekoladową i karmelową, własnoręczne wyroby.

Okazy te sztuki cukierniczej zaszczyt przynoszą p. Zawadzkiemu.

JÓZEF ZEYLAND, właściciel fabryki wyrobów stolarskich na Św. Pazarzu, ulica Alejowa nr. 7, wystawił dużą bramę frontową dla Muzeum polskiego w Poznaniu z amerykańskiej dębiny, oprócz tego modele: bramy frontowej pewnego domu przy ulicy św. Marcina, szafki szklanej dla Patronatu Spółek, sufitu kasetowego w pałacu niechanowskim, ołtarza do kaplicy w Słomowie i inne okazy.

ZEMBSKI, fabryka wódek, ulica Głogowska 78. Wystawił swoją specjalność, likier zdrowotny pod nazwą „Stupajkin“ własnego wyrobu, który się cieszy uznaniem gości wystawowych. (Patrz ogłoszenie).

P. ZWIERZYŃSKI w Gnieźnie, właściciel jedynej polskiej fabryki mydła, wystawił blisko trzymetrową piramidę z różnych gatunków mydła, która oryginalnością pomysłu ściąga na siebie uwagę każdego widza.

Na postumencie piramidy wystawione zostały jeszcze inne wyroby chemiczne tejże fabryki; przede wszystkim zasługuje na wzmiankę znakomity wyrób mydła, które fabryka w kawałkach, w opakowaniu funtowem wprowadza w handel. Mydło to, dzięki swej dobroci, zaprowadza się u naszej publiczności coraz więcej; obecnie dostać je już można we wszystkich składach. Również proszki mydlane pod nazwą «Pezol» i «Alfa», zasługują na wzmiankę, tudzież ogólne poparcie.

Kto więc jeszcze z panów kupców nie prowadzi mydeł Zwierzyńskiego, ten niech je sprowadzi sobie a z powodu coraz większego pokupu wyrobów swojskich napewno powiększy sobie tem znacznie grono swych odbiorców. (Patrz ogłoszenie).

STEFAN ŻUROMSKI, mistrz ślusarski, ulica św. Marcina 66. Wystawił żelazne ogrodzenie grobowca.

ROMAN ZIELIŃSKI, mistrz stolarski, ulica Kanta 5 (na Św. Łazarzu). Wystawił łóżecka dziecięce.

BIBLIOTEKA
UMCS
LUBLIN

Biuro techniczne

L. Kiesling Nast. Hedinger

POZNAŃ, Św. Marcin 34.

Telefon 2068.

Gaz, acetylen, aerogaz.

**Wodociągi, pompy, hydranty,
wodotryski.**

**Automatyczne doprowadzanie wody do
koryt, hydrofory, rezerwoary**

Ciepłe wodociągi

**najróżniejszych systemów, również z
dołączeniem do centraln. ogrzewania.**

Odpiływy, odwodnienia, ścieki, kanaliz.

Przelewy dołów kloacnych.

Łazienki, umywalki, pomywalnie, baseny.

TOALETY, PISOARY, BIDETY.

Wierceńie studni na własnej ryzyko

**Pokrycia dachów metalowych, artystyczne wyko-
nanie dachów na kościołach i pałacach.**

**Plany, kosztorysy, obliczenia, niwelacje i podróże
wstępne bezpłatnie.**

Gwarancje najdalej sięgające.

BANK ZWIĄZKU SPÓŁEK ZAROBKOWYCH W POZNANIU

przyjmuje
pieniądze w depozyt
i płaci zależnie od długości czasu wypowiedzenia $3\frac{1}{2}\%$
do $4\frac{1}{2}\%$, licząc procent od dnia złożenia depozytu.
**Kapitały większe oprocentujemy na mocy osobnej
umowy.**

Polecamy się nadto do zaprowadzenia

kont czekowych

i załatwiania wszelkich transakcyj bankierskich.

Skarbce do dyspozycji publiczności.

P CHMIELEWSKI

najstarszy polski skład piwa w Gnieźnie
ulica *Wilhelmowska* nr. 2
narożnik ulicy *Franciszkańskiej*
poleca

swe znane z dobroci piwa

miejscowe, kobilepolskie, pilzneńskie i mona-
chijskie, wrocławskie, składowe, Dominikańskie,
pszeniczne, słodowe, prawdziwy kulmbacher,
ang. porter, »Bock«, berlińskie białe, odleżale
grodziskie itd. jako i zagraniczne inne piwa w
sądkach i dużych butelkach
po możliwie tanich cenach.

Wyborowe wina, koniaki, cygary itp.

Wyszank piwa z dużych butelek.

ZAKŁAD aparatów kościelnych

pod firmą

„UNITAS“

poleca Czcigodnemu Duchowieństwu oraz Szanownej Publiczności swe wyroby:

Ornaty, kapy wela (tuwalnie), zasłony przed monstrancje, antependya, stuly do chrztu, spow. św. i kazań.

Baldachimy, chorągwie kościelne i dla Towarzystw. Wykonuje wszelkie hafty ręczne we własnej pracowni.

Ceny możliwie najtańsze, warunki spłaty dogodne. Zakład istniejący od 1¹/₄ roku posiada już wiele świadectw od WVKaieży Proboszczów i pryw. osób za dobre wykonanie i tanio dostawione przedmioty. Specyalność: Stylowe odnawianie starych szat kościelnych, oraz wyrób obrazów haftowanych na chorągwie figury ŚŚ Pańskich.

B. Przyłuski, Poznań, ul. Wiedeńska 8 I.

W. NOWAKOWSKI

mistrz garncarski

Poznań, Wielka Berlińska 66

wykonywa wszelkie roboty w zakresie garncarstwa wchodzące.

Wystawił biurko z kachli do ogrzewania, które ogólny podziw wzbudziło.

T. ŚWIGON

mistrz krawiecki

Poznań, ul. Strzelecka 31, tylny dom I. piętro
poleca się jako specjalista na spodnie zwłaszcza

na spodnie do konnej jazdy

tak angielskie jako i ruskie, oraz
ochraniacze kolan, kamasze i t. p. —

Wszelkie zamówienia wykonuję
spiesznie, akuratnie i po możliwie
tanich cenach w własnym warsztacie.
Także wykonuję spodnie reformowe
dla pań.

Adres telegr. Majka Breslau. Telefon 10501

Kancelarya publiczna

dla spraw handlowych, pieniężnych, prawni-
czych, inkasy i informacji każdego rodzaju i
Subdyrekcya Westy,

Banku wzajemnych zabezpieczeń na życie
z Poznania

w Wrocławiu ulicą Macieja 49 od 1. 10. 08
ul. Moltkestr. 12. polecają się Szanownej Pu-
bliczności pierwsza do udzielania informacji
handlowo-kredytowych itd.

druga

do ubezpieczeń na życie w Weście.

Adres: Breslau X. Postschliessfach 13.

S. A. Majka.

(Osobiście przyjmuję w godz. od 8—10 i 3—4.)

CHEMICZNA FABRYKA
M. KLAROWICZ,
POZNAŃ

Plac Piotra 2. — Telefon 80.

Wyrabia i poleca: **Popas**

prawnie zastrzeżony, najlepszy i najszybciej działający
środek do tuczenia świń. Paczka 1-funtowa 40 fen.

Paczka 2-funtowa 75 fen.

10-funtowy worzeczek 3,50 mk. 25-funtowy 7,50 mk.

50-funtowy 14,— mk. 100-funtowy 26,— mk.

Longina płyn do pielęgnowania włosów, działa ko-
rzystnie na porost włosów. Butelki po 1,75 i 3,—mk.

Ducina wyborowy perfum. — Flakoniki po 2,50 mk.
i 4 mk. Próbne flakoniki po 25 fen.

Crème-Belin znakomity na pęgi i nieczystą skórę.

Słojki po 1 marce.

1'2 3 bardzo skuteczny środek na nagniotki (odciski)
w pudełkach po 60 fen.

Do dalszej sprzedaży wysoki rabat.

CUKIERNIA
W. Hołoga
SRODA,

ul. Cesarza Wilhelma.

TELEFON 100.

ZALOŻONA 1900.

Codziennie świeży wielki wybór ciast pod gwarancją
tylko na czystym maśle wypiekanych, jako to ciasta de-
serowe, makarony francuzkie, ciasta do mięsa i inne
gatunki z dobroci ogólnie znane.

Torty najrozmaitsze po każdej cenie od pojedynczych
aż do najwykwintniejszych życzeń i form zastosowanych
do każdej uroczystości.

Specjalność: **Wszelkie gatunki marcepanów.**

Baumkuchy z wystrojem wykwintnym lub bez.

Lody, kremy w najrozmaitszych gatunkach.

Zamówienia wykonują szybko i akuratnie.

Pierwsza Poznańska fabryka
cygarniczek papierowych

„TRIUMPH“

(właściciel **F. Suszczyński.**)

Poznań,

Wielkie Garbary nr. 23.

Telefon 939.

Wykonuje starannie i w jaknajkrótszym czasie

cygarniczki papierowe

do cygar i papierosów,

rozmaitego rodzaju z drukiem i bez druku.

Etais do cygar i papierosów

w rozmaitych kolorach: (zielony, żółty,
czerwony i czarny z drukiem złotym tlocz.)

Panom grosistom

dają odpowiedni rabat.

Cenniki oraz próby na życzenie gratis.

Saponinę

znany proszek do prania oddaje korzystnie

ARTUR GUSTOWSKI, Poznań

Wrocławska ul. 19.

Tel. 2277.

Hurtowny skład Saponiny.

W. SULICKI

POZNAŃ, plac Wilhelmowski № 10.

Od Paździer. przenoszę mój interes do Bazaru przy ul. Nowej.

TELEFON 1725.

Skład futer, kapeluszy i fabryka czapek

poleca

w wielkim wyborze futra męskie i damskie, kołnierze, czapki i wszelkie wyroby w zakres kuśnierstwa wchodzące.

Zamówienia na futra, kabatki, także rewerendy futrzane dla Przewielebnego Duchowieństwa, wykonuję podług miary, pod osobistym kierownictwem w najnowszych fasonach i gwarancją dobrego leżenia, również reperacye uskuteczniam szybko i tanio.

Kapelusze, cylindry, szapoklaki i kapelusze dla chłopców z pierwszorzędných fabryk światowych.

Z. Mazurkiewicz

zał. 1848. Fabryka pasów zał. 1848.

z zapędem elektrycznym

poleca

Pasy skórzane.

Pasy z sierści wielbł. i baweł.

Techn. artykuły gumowe.

Oliwy, smary. — Płachty i worki.

POZNAŃ, ul. Wiktoryi Nr. 17.

Telefon 22.

Polecamy papierosy fabryki

„ABUR“

Tow. z ogr. por. w Poznaniu. Tel. 1363.

Specyjalnie zwracamy uwagę na gatunki:

„NASZE“

i „INTERNATIONAL“

wyrabiane z najprzedniejszych mieszanek rosyjskich i tureckich Do nabycia wszędzie!

Największa fabryka powozów i uprzęży

A. DZIECIUCHOWICZ

POZNAŃ, Rybaki 4 – 6.

poleca w wielkim wyborze
powozy kryte, półkryte, otwarte itd. Wielki zapas powozów używanych.
Własne warsztaty kowalskie, stelmachskie, stolarskie i lakiernicze.

Tylko wyroby własne.

Naprawy wykonują szybko i trwale.

B. Kasprowicz

Gniezno, Berlin, Hamburg.

Fabryka, gorzelnia i wytłocznia.

Oryginalne likiery deserowe.

Koniaki z win szampańskich.

Prawdziwa nastójka z owocami

Nalewajki z owocami i krystalizowane.

Bezalkoholowe Manru, Azar, Družba.

Najlepsze marki wszechświatowe.

Wyroby moje znajdują

się także na

„stałej wystawie wyrobów

swojskich w lokalach

„Kupca“

przy ul. Wrocławskiej 19.

Mączka z połyskiem
Znak ochrony
„KACECHA“
opakovana w ko-
szach do bielizny.
Sprzedaż detal.
15 fen.

Znane wyroby
Poznańskiej

Prosepek
do prania bielizny
1900.
Swojski znany
wyrób.
Sprzedaż detal.
20 fen.

Chemiczno-Technicznej Fabryki

KAZIMIERZA CHMIELEWSKIEGO

w Poznaniu

Butelska 10. -- Szeroka 20. Pałac Przem.

rozpowszechniają się coraz więcej i to
dzięki ich świetnemu zestawieniu.

Pierwsza i największa fabryka tego
rodzaju założona roku 1899.

Posiada obecnie 8 machin pędzonych siłą
elektryczną.

Obszerny cennik z dokładnem opisem wszystkich
innych swoich wyrobów oraz próby darmo.

Na Wystawie Przemysłowej w Poznaniu rozdam
publiczności 20,000 bonów

na 60,000

prób, które
się darmo
otrzymuje.

Pasta z koniczynka
do czyszczenia obuwia.

Jedyny nowoczesny
fabrykat.

Sprzed. detal. 20 fen.

K. Chmielewskiego

Puder ozonowy do
prania biel. saperf.
karton 30 fen.

Kolosalna reklama
w wszystkich piśmiech.

I. WREMBEL

ZAKŁAD MALARSKI

**ARTYSTYCZNO-
DEKORACYJNY**

ul. Podgórna 10a,
obok Hotelu Francuskiego.
Telefon 905.

POLECAMY!

Boruta, Longinus, Dubec, Ruskie
poleca jako specjalność.

Borucki & Co. Fabryka papierosów
Jarocin.

Dla grosistów i gościnnych nizkie ceny.—
Zdolni agenci požądani.

„Saponin z koszulką„

przewyższa swą dobrocią wszystkie proszki mydlane i jest *najtańszym* środkiem do prania i czyszczenia sprzętów gospodarczych.

„SAPONIN z koszulką“ z powodu znakomitych zalet odznaczony na wystawie Przyrodniczo-lekarskiej we Lwowie 1907 roku najwyższą nagrodą, bo złotym medalem.

Detalicznie kosztuje
paczka ca. 500 gr. 25 fen.

P. P. Kupcom odrzuca »Saponin z koszulką«

największy zysk

i opłaci się wyrób ten polecić.

Na żądanie służę tanią ofertą.

Chemiczna fabryka »Saponin«

Czesław Nagórski

Pr. Stargard.

JAN SOBECKI

właściciel Witold Estkowski

Tel. nr. 250.

POZNAŃ

Tel. nr. 250.

Fabryka ogniotrwałych faktur (papy) na dachy,
holcementu, preparatów smołowcowych i asfaltowych
do konserwowania dachów papowych.

Kantor w Poznaniu, ul. Berlińska nr. 20.

Fabryka w Głównie pod Poznaniem
wykonuje pod długoletnią gwarancją dachy papowe podwójne.

Dachy papowe podwójne z nasypem żwirowym i ziemnym.

Dachy pojedyncze gładkie. Dachy pojedyncze na listwach.

Dachy holcementowe. Reparacje dachów holcementowych.

Całkowite poleplanie uszkodzonych i zdewastowanych dachów
papowych.

Zamienianie starych dachów pojedynczych na listwach na
dachy podwójne.

Benowacje, reparacje i smarowanie dachów papowych.

Kładzenie posadzek asfaltowych. Kładzenie asfaltowych

warstw izolacyjnych. Gudronowanie i smarowanie ścian i sufitów
w zacierniach i fermentacjach, kadzi w gorzelniach itd.

Dokładna znajomość zawodu! Kosztorysy, rady oraz wskazówki
techniczne bezpłatnie.

Kawa, herbaty chińskie, Cacao,

=====**CZEKOLADY**=====

w wyborowych gatunkach.

Drogeria Dominikańska

w Poznaniu, narożnik ulicy Szewskiej i Dominikańskiej

SKŁAD

chemikalii, perfumery, artykułów toaletowych.

Opatrunki. Artykuły do pielęgnowania chorych.

Farby, lakiery, pokosty, pędzle, kleje.

Smarowidło na osie. Oliwy do maszyn, tran, łój itd.

Artykuły do gospodarstwa domowego, jako: krochmal, mydło,
soda itd.

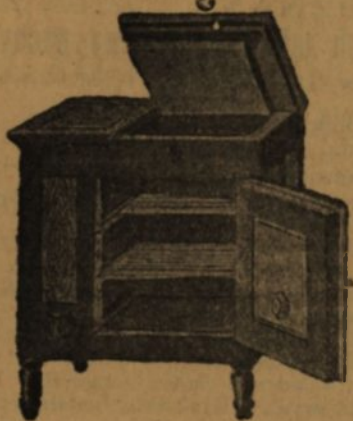
Zamówienia w miejscu wysyłam
odwrotnie do domu.

Zamiejscowe zamówienia ponad 15 mk. wysyłam
franko.

St. Koszewski, mistrz stolarski.

Poznań, ul. Strzelecka 31. TELEFON 1823.

Stolarnia artystyczna, prac budowlanych i kościelnych, wyborowych mebli w każdym stylu. Specyjaln. styl Zakopański. — Urządzeń składowych podług najnowszych rysunków i technicznych wymagań.

Lodownie z trwałego materiału w kilku wielkościach po znanych niskich cenach, zawsze na składzie. Cenniki i rysunki na wszelkie prace w zakres stolarstwa wchodzące, odwrotnie franko! — Ceny niskie! Materiał wyborowy!!! Zastawki do ogrzewaczy parowych!

Wyszła moim nakładem w nowym wykonaniu
gra dla rodzin polskich

układu J. Tucholskiego

DOMOWA SZKOŁA POLSKA

cena 1,20 mk.

Domowa Szkoła Polska składa się z 10 trwałych tablic i 100 kartek tekturowych z cennym materiałem naukowym w pytaniach i odpowiedziach — z objaśnieniem gry — w gustownym kartonie. Gra ta, w dzisiejszych czasach winna się znajdować w każdym domu polskim; jest bowiem wielce pożyteczna — interesująca i daje miłą rozrywkę.

Ażeby ułatwić każdemu nabycie tej tak pożytecznej gry, zniżyłem cenę na tylko 1,00 mk. z odwrotną przesyłką franko 1,20 mk. Do nabycia także w księgarniach.

Księgarniom i sprzedającym wysoki rabat.

O laskawe zlecenie proszę uprzejmie

Maryan Pukacki, introligatornia.

INOWBOCŁAW, ulica Kolejowa 5.

Najodpowiedniejszym organem do ogłoszeń
wszelkiego rodzaju jest

GAZETA GRUDZIĄDZKA

»Gazeta Grudziądzka« jest bowiem najpoczytniejszym piśmie
polskiem na całym obszarze ziem polskich.

Wedle urzędowego poświadczenia notaryalnego z dnia 24-go
marca roku 1908 wynosiła liczba jej abonentów

== 83 500 ==

(abonentów pocztowych 80 355.)

»Gazeta Grudziądzka« jest w równej mierze rozpowszechniona
w Ka. Poznańskim, Prusach Zachodnich i na obczyźnie.

Każdy kupiec, rzemieślnik i przemysłowiec powinien
choć na próbę zamieścić ogłoszenie
w »GAZECIE GRUDZIĄDZKIEJ«, a
przekona się, że znaczne z tego będzie miał zyski.

„Gazeta Grudziądzka“

zaleca się też obywatelom ziemskim, gospodarzom i bankom
jako znakomity organ do ogłoszeń, gdy chodzi o uzyskanie
wszelkiego rodzaju sił roboczych, oficyalistów,
sprzedaży zbóż do siewu, bydła rozptodowego,
parcelacyi, kupno i sprzedaż majątków. ~~xxx~~
uzyskanie pożyczek, lokowanie pieniędzy itd.

Rezultat pewny! == Prosimy się przekonać!

1000 rachunków z firmą . . .	4,00	mk.
1000 kopert z firmą	2,50	„
1000 kart korespond. z firmą .	3,50	„
1000 kart polec. z tekstem po 1 str.	4,00	„
z tekstem po dwóch stronach	6,00	„
1000 plakatów reklam. mniejszych	4,00	„
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „	większych	6,00 „

T. BOBOWSKI, drukarnia, ul. Dominikańska 7 Telefon 2216.

J. GROSSMANN & CO.

Poznań, Wilhelmowska 20.

Techniczne przybory dla zakładów fabrycznych.

Pasy wszelkiego rodzaju.

Wyroby gumowe i asbestowe.

Oliwy i smarowidła do maszyn.

Płótna nieprzemakalne.

Techniczne przybory drobne.

TELEFON 1162.

Tylko tak adresować prosimy:

Krotoszyńska

fabryka wyrobów woskowych

E. G. m. b. H.

Krotoszyn — Krotoschin.

Wyżej podana firma dostarcza każdą ilość w każdej wadze świec ołtarzowych Nr. I. podług przepisu św. Kongregacji obrządków.

Nadto Nr. II do asysty i procesyi.

Fabryka powiększyła obecnie swe lokale i bielnik zadowolni wszelkie wymagania Szan. Odbiorców.

Wysyłki franko do każdej stacyi kolei, nie obliczając skrzyń.

Panom kupcom służymy specyjalną ofertą.

Zakupujemy wszelkie okruchy i kawałki świec, również wosk i węzę.

J. MALIŃSKI

mistrz szewski

Poznań, ul. Królewska nr. 8.

Pierwszorzędna pracownia

wytwornego obuwia

wszelkiego rodzaju np.: Buty do polowania, gospodarstwa, specjalnie lekkie do konnej jazdy, samochodów, tak męskie jak i damskie.

Obuwie moje znane jako lekkie, nieprzemakalne i nadzwyczaj trwałe, na co szczególną zwracam uwagę.

Niniejszem donosimy uprzejmie, iż otwo-
rzyliśmy

POZNANIU, Grobla Nr. 14
pierwszorzędna parową
fabrykę karmelków i cukrów.

Zaopatrzywszy fabrykę w najnowsze ma-
szyny i aparaty na wzór najstynniejszych fabryk
niemieckich, szwajcarskich, jesteśmy w możności
dostarczać najlepszey, smaczny, suchy, nie lepiący
się towar.

Telef. 1114. **Ed. Litwiński** Telef. 1114.

Tow. z ogr. poręką.

Adres: Ed. Litwiński, G. m. b. H. Poznań-Posen.

Niniejszem mam zaszczyt Szanownej
Publiczności, Towarzystwom i Amatorom
polecić moją jedyną w Niemczech polską
i **fachową**
fabrykę i wypożyczalnię kostymów
zalożoną w roku 1887, na przedstawienia
teatralne i **bale maskowe**, oraz do wszelkich zabaw
zimowych, letowych i żywych obrazów, tak w miejscu
jak i na prowincyi. Zarazem przyjmuję zamówienia na
mniejsze i większe bale maskowe z osobistym dostawie-
niem kostymów. Na życzenie **nowe kostyminy**,
wedle wzorów różnych wieków, wykonuje się w mojej
pracowni na własność lub się wypożycza — z usługą
sumienną i rzetelną po bardzo umiarkowanych cenach.

Z wysokim szacunkiem

Bolesław Niksdorf

Poznań, Stary Rynek nr. 42, I i II piętro.

Sam sobie szkodzi!

kto zamawiając pocztówki nie zażąda wpierrw naszych kolekcji kart narodowych, artyst. rodzajowych itd. w cenie 3, 5 i 10 mk., które wysyłamy odwrotnie za nadesłaniem gotówki lub zaliczkę.

Kto raz się przekona,
zostanie naszym stałym odbiorcą.

„Globus“

I. & J. Mrówczyński.

Rawicz (Rawitsch).

R. Kotliński

przy ul. Szewskiej 15

robi dobrze i tanio! ma dobrze zaprowadzony warsztat oraz wielki wybór najlepszych kołowców Opel i starą znaną francuską markę Pfeil, jako

i maszyny do szycia dobre i tanie pod długoletnią gwarancją.

Łagodna odpłata częściowa. Ceny tanie. Cenniki darmo i franko.

Zastępców we wszystkich miejscowościach poszukuje się na dużą prowizją. Ma także duży zapas używanych kół już od 25 marek.

Fabryka mydel
i chemiczno-technicznych
wytworów

P. Zwierzyńskiego
W GNIEŹNIE

poleca :

Mydła twarde w paczkach i ryglach.
„ rzadkie szare i białe.
„ toaletowe od najtańszych do
najlepszych.

Proszki do prania.

Do nabycia prawie w wszystkich
główniejszych odnośnych handlach.

— Żądajcie —

PIWA

Miłosławskiego

które się coraz to większem
uznaniem cieszy i nietylko tutejsze, lecz
i zagraniczne piwa śmiało zastąpić może.

W miejscowościach, w których dotąd
wyłącznego zastępstwa nie posiadam, pro-
szę adresować wprost.

A. Duchowski

Browar parowy w Miłosławiu.

— TELEFON 6. —

„Rekord“

H. CEGIELSKI, Tow. Akc. w Poznaniu

ul. Strzelecka nr. 14

Największa i najstarsza fabryka
machin i narzędzi rolniczych

poleca

jako jeneralni reprezentanci firmy
Davey, Paxmann & Co, Lta, Colchester.

Pierwszorządne parowe garnitury
do młócenia.

Lokomobile o wielkiej
powierzchni ogrzewalnej i
minimalnym użyciu paliwa.

Młocarnie o długich
wytręszaczach i łożach z
pierścieniowem smarowa-
niem.

Trwała budowa! Niezrównana działalność!

Lekki chód! Małe użycie paliwa!

Liczne świadectwa do dyspozycji

— Oryginalne angielskie —

kosiarki, żniwiarki i wiązalki

„Alblon“.

Znanego własnego wyrobu grabie konne „Pante-
ra“ całe z żelaza i stali plugi jedno i wieloskibowe.

Specyalność:

plugi dwuskibowe całostalowe „Rekord“, walce

gładkie, pierścienio-
we i kolezate, brony
do uprawy łąk i pól,
torfiarki i prasy do
torfu. Znacomite sie-
wniki rządowe „Nowi-
na“, maneże, młocar-
nie, sieczkarnie itp.

Cenniki bezpłatnie.

„Alblon“

„BUIWON“

„Bonbonière“

Właść: **Michał Przybylski**

POZNAŃ, ul. Półwiejska nr. 2, przy Pl. Piotra.

Fabryka konfektów, marcepanów,

wszelkie wyroby z cukru.

Specjalność:

pralinki i cukierki wyrobu na sposób
Warszawski i Paryski.

Kory czekoladowe, pastylki orzeźwiające,
pralinki lodowe i owocowe.

Skład herbaty, kakao, biszkoptów, atrap, bonbonierek
i czekolady z renomowanych fabryk Lindta,
Sucharda, Sarottego, Reicherta i Caillera.

Fabryka papierosów

„PIAST“

wł. **Wacław Ozdowski**

(firma założona w roku 1897)

POZNAŃ

PLAC BERNARDYŃSKI 3.

Telefon 1842

poleca swoje ogólnie znane z doborowego
smaku i aromatu papierosy

„BAZAROWE“

„PIAST“ i „POLSKIE“.

A. ROSZAK

Środa

poleca swój stare zaprowadzony

skład obuwia

wszelkiego rodzaju w wielkim wyborze, od pojedynczych do eleganckich, lekkich i trwałych z pierwszorzędnych fabryk, i własnego wyrobu.

Długie buty

i do roboty zawsze na składzie.

Wszelkie

samówienia podług miary

wykonuje starannie i po cenach przystępnych.

Proszę uprzejmie o zwrócenie uwagi na okno wystawne.

J. Trzeciakowski

Poznań

Generalny zastępca na oryginalne separatory: „Melotte”

Remicourt — Belgia.

Poszukuję zastępców na wysoką prowizję.

KAZIMIERZ SZMYT

artysta-malarz

ul. Teatralna № 3 I p.

wykonuje portrety i obrazy treści religijnej.

„ITALIA”

fabryka makaronów i opłatków kościelnych
Poznań, Tama garbarska 25/28 telefon 1731. (Adres
listów Postfach 82.)

Poleca znane z dobroci wyroby przy skorej i
rzetelnej usłudze tylko hurtownie. Fabryka po-
zyskała najwyższe odznaki honorowe w Hamburgu,
Paryżu i Wiedniu.

Właściciel Leopold Donat.

Miłosławska fabryka

— cygar —

J. Smodlibowskiego

poleca

wyroby swoje

w cenach od 30 do 200 mk.

znane w kraju i za granicą.

J. Gierłowski

Król. uprzyw. Apteka pod Białym Orłem

Poznań, Stary Rynek nr. 41.

naprzeciw Starego Ratusza

założona w r. 1564,

(za czasów Zygmunta Augusta).

TELEFON 1201.

TELEFON 1201.

POLECA:

nowości lecznicze, krajowe i zagraniczne.

TEATR AMATORSKI!!

Zawiadamiam uprzejmie Szanownych amatorów jako i kierowników kółek teatralnych amatorskich, że biblioteka moja zaopatrzona jest bogato w dzieła dramatyczne, wyborowe sztuki teatralne bez śpiewu i ze śpiewem, z orkiestrą pełną i skromniejszą, począwszy od monodramów i jednoaktówek do sztuk o 4 i 5 aktach, tak z dziedziny literatury ojczystej jak i obcej. Msze na 4 mieszane głosy z organem. Równocześnie polecam **śpiewy kościelne i świeckie i Msze z organem** na cztery męskie głosy, każdy głos z osobna i z partyturą. Powyższych dzieł, do których instrumentacja jest po największej części mego utworu i drukowana w moim własnym zakładzie autograficznym, tylko u mnie nabyć można, o czem Szanowną Publiczność ostrzegam, ponieważ pojawiła się znaczna liczba plagiatorów, którzy moją przeszło 25 letnią pracę na swoją korzyść wyzyskiwać usiłują. Na żądanie wysyłam bezpłatnie **bardzo dogodnie urządzone katalogi**, które objaśniają, co do rodzaju sztuk i ilości osób w nich występujących, ułatwiają przez to wybór sztuk dla mniejszego lub większego grona amatorów.

Fr. X. Zaremba, nauczyciel muzyki i organista.

JAN ŻURAWSKI

złotnik i jubiler.

Poznań, ul. Podgórna 8.

naprzeciw hotelu francuskiego.

Wielki wybór wyrobów ze złota i srebra:

Broszki, koleczki, pierścionki,
bransoletki, obrączki ślubne.

ALFENIDA: zastawy, sztuce itd.

Zegarki złote, srebrne, damskie i męskie.

Podarki okolicznościowe.

Zakup starego złota i srebra.

„ATLAS”

W. Kostrzewski, Poznań

TELEFON 674.

Fabryka powinszowań i pocztówek.

Hurtowny i detaliczny skład
wszelkich materiałów piśmiennych.

Drukarnia pędzona siłą elektryczną.

Skład detaliczny
Stary Rynek 48.

POZNAŃ

Kantor:
ul. Butelska 15.

ANTONI MINICKI

mistrz krawiecki

Poznań, Stary Rynek 93

Pracownia eleganckiej garderoby męskiej

— podług najnowszych żurnali —

pod gwarancją dobrego leżenia.

WIELKI WYBÓR MATERJI KRAJ. I ZAGRAN.

Ceny przystępne.

Spieszne wykonanie.

Specyalność: Wszelkie uniformy i liberye.

Pixa & Poturalski

POZNAŃ, ul. Wrocławska 19.

Wielki skład

gotowej garderoby męskiej

i dla chłopców.

Elegancka pracownia podług miary.

Odwołującym się na niniejszy anons przy

gotówce 5% rabatu.

Obcasy gumowe!

Obcasy gumowe!

STĘSZEWO.

JAN TRAFANKOWSKI

Stęszewo.

**Skład i warsztat
modnego obuwia.**

Specjalność:

długie buty, oraz obuwie
na cierpiące nogi.

Warsztat reparacyjny.

Ceny przystępne.

Gustowne i szybkie wykonanie.

Mańczak & Co.

Zał. 1890. **Parowa fabryka mebli** Zał. 1890.

Poznań, Grobla 17c.

Wykonuje

Wertyka, szafki pod lustra,
umywalki itd.

Jako specjalność poleca

rozmaite stoły.

Najtańsze źródło zakupu dla sprzedających
z drugiej ręki.

Niniejszem donoszę uprzejmie, że z dniem 2 lipca r. b

otworzyłem przy ul. Wrocławskiej

(narożnik placu Pietra)

**skład mleka, śmietany,
masła, sera i jaj**

(co dzień 2 razy świeżo własny wyrób).

Zadaniem mojem będzie tylko doborowym, jak-
najlepszym towarem zaufanie Szanownej Publiczności
sobie zaskarbić i upraszam o łaskawe poparcie mego
przedsiębiorstwa.

Z wysokim szacunkiem

Ludwik Głowacki.

Kapelusze

Specjalny

MAGAZYN ARTYKUŁÓW MĘZKICH

Krawaty

L. Tundak

Poznań, ul. Wiktoryi Nr. 11.

Wielki wybór.

Ceny umiarkowane.

Towar jakości wyborowej.

Rękawiczki

Bielizna

Proszę żądać

wszędzie

PIERNIKI

MARKIEWICZA

nie ustępujące

niczem wyrobom

obcym.

Antoni Fiedler,

POZNAŃ

ULICA DŁUGA № 11.

Telefon 811.

Pierwsza poznańska
fabryka pocztówek i powinszowań,
hurtowny skład

papierów luksusowych.

Wykonuję
karty z widokami,
klisze drukarskie do cenników
i ogłoszeń,
obrazy, plakaty, etykiety,
mapy i t. d.

A. ZEMBSKI
Poznań, ul. Głogowska 78.

TELEFON 143.

Fabryka

alkworów zdrowotnych.

Specjalność:

— Stupajkin. —

Skład rumów, araków, koniaków.

HURTOWNIE. DETALICZNIE.

Obrazy religijne

maluje

S. NOWACZYK

Poznań, ul. Wilowa (Villenstrasse) 64.

PP. Mistrzom malarskim ceny przystępne.

Kurjer Poznański pisze:

Wystawa p. Nowaczyka szkice
i wzory do obrazów; wykonanie zna-
komite i zaiste artystyczne.

J. KOSTECKA

(z d. Fischbach)

Poznań, ul. Wrocławska 40

poleca w wielkim wyborze

**KRAWATY—KAPELUSZE—BIELIZNĘ—
RĘKAWICZKI — PARASOLE**

i wiele innych artykułów męzkich
po bardzo tanich cenach.

Żaluzye! **Aleks. Badziński** Rolosy!

Poznań, Strzelecka 2. (Schützenstr. 2.)

Jedyny polski specjalny interes tego
rodzaju w Niemczech poleca:

**Żaluzye wszelkich systemów
dla okien mieszkalnych i wystawowych,**

żaluzye klepkowe D. R. G. M. 141 326.

od mk. 5,00 za sztukę.

Żaluzye sztabowe (Rolklapy) D. R. G. M. 161812.

i w innych wykonaniach

od mk. 4,25 za □ metr.

Ruchome ściany na balkony, werandy itd.

Kosztorysy i cenniki darmo i franko.

Długotrwała gwarancya. — Długotrwała gwarancya,

Dogodne warunki spłaty.

W. Dankowski

Poznań, ul. Wrocławska nr. 8,

Telefon 1350

Fabryka wyrobów mięsnych i kiszek,

pędzona siłą elektryczną.

Wielki wybór konserw mięsnych,
w puszkach, jako to:

Kiełbaski Poznańskie, Warszawskie
Serdelki, Kiełbaski Poznańskie pa-
prykowe, Kiełbaski Frankfurtckie,
Wołowina, Ozory wołowe.

Antoni Kochanowski

malarz dekoracyjny

POZNAŃ, W. 3, ul. Łazarza nr. 3.

Poleca się do wykonania

wszelkich prac malarskich
po cenach przystępnych.

Specyalność: Dekoracya pałacy i kościołów.

**Parowa fabryka
tłuszczy spożywczych.**

Smalec, słonina, flaki.

M. Jezierski

Poznań,

ul. Południowa nr. 4.

Adres do teleg. „Emjot“.

Telefon 470.

Fabryka sławnego tłuszczu
spożywczego marka „Emjot“.

Najtańsze źródło zakupu dla sprze-
dających z drugiej ręki.

KANAPY,

garnitury pluszowe w nowych deseniach
i fasonach,
szeslongi, materace i t. d.
wyrabiane w własnej pracowni
pod długoletnią gwarancją.

MEBLE

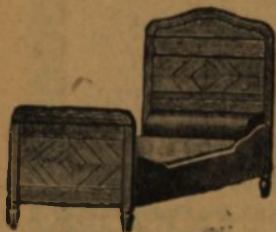
szafy, łóżka, lustra, stoły itd.
poleca po rzeczywiście
nizkich lecz **stałych** cenach.

Wyprawy całkowite najtaniej

Franciszek Krzyżagórski

POZNAŃ, Św. Marcin 5/6.

(obok kościoła).

Zasada:
większy obrót
mały wysk.

☞ Upraszam
uprzejmie
zważyć na
numer i firmę.

C. ADAMSKI

POZNAŃ — BAZAR

Telefon 1237

Gniezno, ul. Fryderykowska 5.

Pierwsza

polska fabryka czapek.

Specyalność : Maciejówki.

Rok
zało-
żenia
1854.

Złoty medal.

Złoty medal.

Rok
zało-
żenia
1854.

C. ADAMSKI

POZNAŃ

BAZAR

Jedyny polski hurtowny

skład kapeluszy.

Rękawiczki, Bielizna, Krawaty, etc.

Najtańsze źródło zakupu
dla sprzedających z drugiej ręki.

M. Machiński

Skład cygar i papierosów

Stary rynek 45, POZNAŃ, Stary rynek 45,
róg ulicy Butelskiej.

Hurtownie. Detalicznie.

Tel. 726.

Najtańsze źródło wódek!

A. Szmytkowski

Pniewy — Pinne.

Destylacja i fabryka likworów.

Nalewki, wiśniowa, jagodowa itd.

Specyalność:

Jubileuszówka, alpejska, winiak i wódki gdańskie.

Wszelkie inne gatunki likworów deserowych i żołądkowych
znane z swej dobroci.

Koniaki, rummy i araki.

Nowość:

KAPITAN KÖPENIKOWSKI

(gorzki likier)

Poznań ul. Półwiejska 20
(Halbdorfstrasse).

Filie pod własną firmą:

Ostrowo i. P. ul. Konarska 20.

Osiek (Netzthal),

ul. Kolejowa 1.

Dziś już nie potrzeba studni kopać!

Wwierca się rurę żelazną w ziemię i pompuje czystą wodę bezustannie. Tego rodzaju **studnie**, dla miast, cukrowni, browarów, mączkarni, mleczarni, podwórz i na najmniejsze gospodarstwa, jako i wszelkiego rodzaju **wodociągi** zakładam na zupełnie własne ryzyko i pod dogodnymi warunkami spłaty.

**Polecam się także do
świdrowania w celu od-
krycia pokładów węgla
brunatnego.**

J. KOPECKI

w Poznaniu

ulica Półwiejska 20

(Halbdorfstrasse.)

Centralny Dom Tapet

Tel. 1549. (K. KOCZOROWSKI & Co.) Tel. 1549.

Poznań, Stary Rynek 80.

**Jedyny specjalny polski skład
tapet, linoleum, linkrusty itd.**

**Panom malarzom udzielam najdo-
godniejsze warunki!!!**

Wszelkie próby na żądanie franko.

HURTOWNIE.

DETALICZNIE.

J. PENDOWSKI

złotnik i jubiler

Poznań, ul. Wilhelmowska 18.

Jedyna polska fabryka

**artystycznych wyrobów kościelnych na W. Ks. Po-
znańskie, Śląsk i Prusy.**

**Wyłączny dostawca oznak dla Związku Kół
Śpiewackich Polskich.**

**Wykonywa we własnej pracowni wszelkie oznaki
dla Towarzystw, medale, batuty, spinki. Przybory
kościelne ze złota, srebra i innych metali. Obrączki
ślubne złote począwszy od 10 mk. za parę. Biżu-
teryę narodową w różnych fasonach itd.**

Confiserie Bristol

Skład cukrów, czekolad,
herbatników krajowych
i zagranicznych,
UL. WILHELMOWSKA Nr. 11.
obok hotelu Bazar
Telefon 2523.

Antoni Małecki

mistrz szewski

Główna, ul. Fabryczna 19.

Obuwie wszelkiego rodzaju
dla panów, pań i dzieci.

Długie buty dla duchowieństwa.

Warsztat reparacyjny.

Usługa rzetelna.

Ceny umiarkowane.

Atelier dentystyczne

Założone w roku 1889.

Wprawianie sztucznych zębów.

Plomby

**Zatruwanie nerwów i
leczenie chorych zębów**

J. Czerwiński

Poznań, św. Marcin 53

Dom ogrodowy I p.

Jako zastępca jednego z najlepszych banków
hipotecyjnych w państwie niem. przyjmuję

wnioski o pożyczki

na wiejskie i miejskie posiadłości w obwodzie

provincyi poznańskiej

Jan Piasecki

kupiec w Pleszewie (Pleschen).

Hermes

Pierwszorzędny skład papieru

i materiałów piśmiennych

„HERMES“

Leon Kostrzewski

Plac Piotra 4. POZNAŃ Tel. 2512.

Artykuły biurowe, książki
kontowe, towary galanteryjne,
skórzane, rysunkowe.

ST. PORANKIEWICZ

Jedyna szkoła

KROJU I MODELOWANIA

dla szweców podług najnowszego

systemu.

Zgłoszenia do kursu

każdego czasu.

! Na odciski !

polecam

„**UNICUM**” pod gwarancją jako najlepszy
i najskuteczniejszy środek.

Wydobywa on nawet zastarzałe odciski z ko-
rzeniem, rogówki i brodawki. Cena 60 f. za pud.

Wystawiony w osobnym pawilonie na Wysta-
wę Przemysł. w Poznaniu, Wzgórzu św. Łazarza.

Główny skład
Firma: **B. Jurkiewicz Poznań Rybaki 10**

Hartownie !

Detalicznie !

Dla sprzedających z drugiej ręki odpowiedni
rabat.

Swojski wyrób !

W. Naatz

Poznań, ul. Wrocławska 30

Specjalny skład

**mąki, krupów, makaronów, grzy-
bów, marmelady, owoców suszonych
i wszelkich**

towarów kolonialnych.

(Zamówienia z prowincyi odwrotną pocztą.)

Założ. 1902.

Telefon 1072.

Fr. Grochowski

Poznań, Zamkowa 4

i Piaskowa 23

Jedyny polski hurtowny skład
młodzi i margaryny.

Poleca

hurtownie i detalicznie

Młodzię, margarynę, kokos, marmeladę, oleje
cukiernicze, marcepan i różne przyrządy
piekarskie.

Skład maszyn

do dzielenia ciasta — bułek —
maku i t. d.

Jedynę zastępstwo na pobudowanie
piekarskich i cukierniczych piecy
różnego systemu.

Po zamknięciu wystawy ukaże się wydanie drugie »Pamiętnika« znacznie powiększone i wykonane staranniej.

W wydaniu drugim pomieszczony zostanie wykaz firm i przedmiotów premiowanych na wystawie. Nakład drugi wyjdzie w 5-ciu tysiącach egzemplarzy i rozesłany będzie do wszystkich towarzystw, do duchowieństwa, właścicieli dóbr, kupców, poważniejszych obywateli itd.

Wskutek pospiesznego wydania »Pamiętnika« znajdą się może niektóre usterki lub błędy, które chętnie w nakładzie drugim poprawimy, również uwzględnimy dalsze wskazówki, lub uzupełnienia dostarczone nam przez wystawców!

Do nakładu drugiego przyjmujemy dalsze ogłoszenia po niższej cenie 15 mrk. za stronę, 7,50 mrk. za pół strony; prosimy je nadesłać nam w przeciągu 4 dni po zamknięciu wystawy. Wszelkie przesyłki i informacje należy adresować:

„Kupiec“ Poznań (Posen)

Wrocławska nr. 19

Telefon nr. 2277.

BIBLIOTEKA
UMCS
LUBLIN

Panowie kupcy i przemysłowcy!

Czyście zaabonowali już „Kupca“? Jeżeli nie, to uczynicie to. Boć każdy z Was dziś już przyzna, że organ taki koniecznie jest potrzebny. Gdzie mamy bronić interesów kupieckich, gdzie mamy się informować, czy to o stosunkach handlowych, czy o towarach, prawach i urządzeniach handlowych jak nie w „Kupcu“!

Czytajcie jak najwięcej pism politycznych, ale nie zapominajcie o tem, że w dzisiejszych czasach najważniejszą jest dzielność zawodowa jednostki. Kto zaś nie czytuje pism zawodowych, ten nie może postępować z prądem czasu, bo go nie pozna.

Nie będziemy wyliczali wszystkiego, co „Kupiec“ na swych łamach podaje, gdyż każdy się sam o tem przekonać może z pisma. Każdy zeszyt zawiera około 32—40 stron druku z licznymi rycinami. Zresztą tak Związek Towarzystw kupieckich, jak i Związek kupców podróżujących w Poznaniu uznali potrzebę istnienia „Kupca“ mianując go swym organem.

Idźcie więc, Panowie Kupcy, za głosem tych zawodowych organizacyi handlowych i abonujcie „Kupca“. Im więcej abonentów, tem więcej będzie pismo ulepszone. Skoro zaś wszyscy zrozumią ważność oświaty zawodowej, wtenczas staniemy się siłą, wywalczymy sobie przynależne nam stanowisko w społeczeństwie własnem i u obcych.

A zatem niech każdy, zaraz zaabonuje sobie „Kupca“ u listonosza lub na poczcie! Abonament wynosi tylko 1,06 M. z odnośnieniem do domu. W Poznaniu abonować można w Administracyi „Kupca“ wrocławska ul. 19. — Telefon 2277.

Biblioteka Uniwersytetu
MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ
w Lublinie

A 19522

BIBLIOTEKA U. M. C. S.

Do użytku tylko w obrębie
Biblioteki

W lokalach redakcji
„KUPCA”

w POZNANIU przy ulicy
Wrocławskiej 19^I urządziliśmy

„Stałą Wystawę
Wyrobow Swojskich”.

Zwiedzenie tejże zaleca się
wszystkim, którym rozwój
i dobro naszego handlu i
przemysłu leży na sercu.
Wstęp

Mydło
Zwierzynskiego

1000173300

OKR. LIT. PILECKI, PUŁTUSKI, POZNAŃ.